

ERSTA
SKÖNDAL
BRÄCKE
HÖGSKOLA

Ersta Sköndal Bräcke högskola
Institutionen för socialvetenskap
Socionomprogrammet, 210 hp

Skolkuratorers arbete med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik

**-En kvalitativ studie om skolkuratorers perspektiv på arbetet med
hedersrelaterad problematik på högstadieskolor**

Sofia Ljung & Lina Lundberg
Examensarbete i socialt arbete, 15 hp
SOC63, VT18
C-uppsats
Handledare: Anders Kassman
Examinator: Maria Eriksson

Förord

Vi vill börja med att tacka de skolkuratorer som medverkade i studien! Utan er hade det inte blivit någon uppsats. Även ett stort tack till vår handledare Anders Kassman för konstruktiv kritik under vår skrivprocess. Vi vill tacka våra familjer för deras outtröttliga tålamod med oss under denna intensiva pluggperiod. Tack Emilia och Henrika för konstruktiv kritik under arbetets gång. Slutligen vill vi även tacka oss själva för ett väl utfört arbete, det har varit kantat av glädje, förtvivlan och en hel del kaffe.

Sammanfattning

Hedersrelaterad problematik är ett svårdefinierat begrepp som återfinns i flera olika kontexter. Denna studie syftar till att belysa hur skolkuratorer på kommunala högstadieskolor arbetar utifrån sin profession med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Vi har utfört en kvalitativ studie i form av semistrukturerade intervjuer med nio stycken skolkuratorer från sex olika kommuner i Mellansverige. I analys av resultatet har vi använt oss av professionsteori tillsammans med tidigare forskning. Studien visar att skolkuratorernas arbete skiljde sig åt utifrån bland annat arbetslivserfarenhet, samverkan med socialtjänsten och skolan samt eget personligt intresse. Det som förenade skolkuratorerna var att det saknades handlingsplaner eller andra riktlinjer för hur arbetet bör bedrivas med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Samtliga skolkuratorer såg ämnet hedersproblematik som svårt och utmanande utifrån dess komplexitet men det fanns ett intresse hos skolkuratorerna att utveckla arbetet med problematiken. Vidare visar studien på att det saknas kunskap, dels hur det praktiska arbetet bör bedrivas men även om hedersrelaterad problematik i stort. Avslutningsvis framkommer det att verksamhetsutveckling med tema hedersproblematik, samt framtagande av handlingsplan, ses som viktiga steg för att komma vidare i arbetet. Detta för att säkerställa att elever med hedersproblematik får det stöd, skydd och bemötande som kan vara livsavgörande för deras hälsa och utveckling.

Nyckelord: heder, hedersrelaterat våld, hedersrelaterad problematik, hederskultur, skolkurator

Abstract

Honor-related violence is a problematic concept which can be found in several different contexts. The purpose of this study was to emphasize the methods of school counselors and how they approach secondary school students who are situated in such relations. We have conducted a qualitative study in form of semi-structured interviews with nine school counselors from six different municipalities in central Sweden. In analyzing the results, we have been using professional theory combined with previous research. The study is indicating differences in the school counselor handling in terms of work experience, collaboration with social services and the school, and also dissimilarities concerning personal interest. Though, an overall downside were the non-existing plan of action or other guidelines for how to professionally deal with students who are trapped in an environment of honor-related violence. But fortunately, there is a common interest among the school counselors in improving their work within this problematic topic. According to the school counselors, honor-related violence is considered a challenging and complex task to apprehend. Furthermore, the study clarifies an uncertainty in the subject itself but it's also showing a lack of knowledge in how to practically manage successfully. In conclusion, it emerges that activity development concerning honor-related violence, as well as the development of an action plan, is seen as important steps in order to progress. This is to ensure that students with honor-related issues gets the support, protection and treatment needed since this could be vital to their health and personal development.

Keywords: honour, honour-related violence, honour-cultures, school counselor

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Problemformulering	8
1.3 Syfte	8
1.4 Frågeställningar	9
1.5 Disposition	9
2 Metod och material	10
2.1 Metodansats	10
2.2 Förförståelse	10
2.3 Urval	11
2.4 Studiens genomförande	11
2.5 Genomförande av analys	12
2.6 Etiska överväganden	13
2.7 Reliabilitet & validitet	14
2.8 Metodkritisk diskussion	15
2.9 Begreppsdefinition	16
3 Tidigare forskning	18
3.1 Skolkuratorers arbete med flickor	18
3.2 Skolans insatser mot hedersrelaterat våld	18
3.3 Mäns attityd till hedersrelaterat våld	19
3.4 Hedersrelaterat våld utifrån kön och kulturella skillnader	20
4 Teori	22
5 Resultat	26
5.1 Samverkan	26
5.1.1 Skolkuratorers samverkan med socialtjänsten	26
5.1.2 Skolkuratorers samverkan inom skolan	28
5.2 Skolkuratorers kunskap	30
5.3 Identifiering av hedersrelaterad problematik	32
5.4 Hedersrelaterad problematik utifrån kön	33
5.5 Kommunikation med familjen	35
5.6 Skolkuratorers möte med elever	37

6 Analys	40
6.1 Samverkan.....	40
6.1.1 Analys av skolkuratorers samverkan med socialtjänsten	40
6.1.2 Analys av skolkuratorers samverkan inom skolan	41
6.2 Analys av skolkuratorers kunskap	42
6.3 Analys av identifiering av hedersrelaterad problematik	43
6.4 Analys av hedersrelaterad problematik utifrån kön	43
6.5 Analys av kommunikation med familjen	44
6.6 Analys av skolkuratorers möte med elever	45
7 Slutsatser.....	46
8 Diskussion.....	48
Referenslista	50
Bilagor	52

1 Inledning

I första kapitlet av vår uppsats kommer vi att redogöra för bakgrunden till vårt forskningsämne, problemformulering, syfte och frågeställningar. I sista delen av kapitlet finns det en förklaring av dispositionen av övriga uppsatsen.

1.1 Bakgrund

Hedersrelaterad problematik i form av våld och förtryck har varit aktuellt i Sverige sedan många år tillbaka. Ämnet blev dock uppmärksammat på allvar i samband med mordet på Fadime Sahindal 2002 som blev mördad av sin pappa. Detta på grund av att hennes handlingar genom att ha en svensk pojkvän ansågs dra skam över familjen (Björktomta, 2005). I detta tidsskede fanns det bristfälligt med kunskap om vad hedersrelaterad problematik innebar. Detta medförde en omfattande debatt och diskussion i massmedia om definitionen kring heder, vilket fortfarande är ett svårdefinierat begrepp som innefattar flera olika tolkningar och förklaringar beroende vilken kontext det handlar om (ibid).

Darvishpour, Lahdenperä & Lorentz (2010) menar att inom begreppet hedersrelaterad problematik ryms hedersvåld eller tvång där skälet anges vara att upprätthålla familjen och släktens heder. I många avseenden handlar förtrycket om mäns kontroll av kvinnors sexuella beteenden och att kvinnan ska uppträda anständigt efter olika regler för att undvika att skada familjens heder. Även Hussein (2017) hävdar att det finns många olika definitioner av vad heder innebär men en gemensam faktor är att "kvinnans brist på kyskhet och sexuell renhet är den grundläggande orsaken till nästan allt hedersrelaterat våld" (s.63). Schlytter & Rexvid (2016) beskriver att även män kan utsättas för hedersförtryck, exempelvis om de är homosexuella eller motsätter sig sina föräldrars krav som finns på bland annat äktenskap och könsroller. Att inte följa de regler och normer som existerar medför att förlora sin heder och det drar i sin tur skam över familjen och dess omgivning. Männerna kan ha ett större handlingsutrymme jämfört med sina kvinnliga familjemedlemmar men är samtidigt även de styrda av hederskulturens normer och värderingar (ibid).

För ungdomar kan konsekvensen av att leva i en hedersrelaterad kontext innebära olika begränsningar och förhållningsregler i skolmiljön. Exempelvis får ungdomen inte medverka i vissa ämnen i skolan som gymnastik med det motsatta könet eller delta i sexualundervisning (www.skolverket.se). Enligt skollagen 7 kap 2§ har samtliga barn som är bosatta i Sverige skolplikt, det är både hemkommunen och vårdnadshavarens ansvar att se till att skolplikten upprätthålls. Detta innebär att om vårdnadshavaren inte fullföljer sitt ansvar kan skolan förelägga vårdnadshavaren att se till att eleven fullföljer sin skolplikt. Detta kan försvåras om vårdnadshavarna inte tillåter att ungdomen medverkar på all skolundervisning på grund av att det skulle riskeras att eleven blir utsatt för upplevelser som inte är förenliga med vad vårdnadshavarna anser är acceptabelt.

En annan begränsning för ungdomar som befinner sig i en hedersrelaterad problematik är att de kan bli exkluderade från fritidsaktiviteter såsom att medverka i lagsporter eller gå till fritidsgården i det området de bor i (Darvishpour et.al, 2010). Det finns ingen aktuell framtagen statistik kring

uppskattningen av hur många elever som lever i en hedersrelaterad kontext i Sverige i dag. Schlytter, Högdin, Ghadimi, Backlund & Rexvid (2009) har i en studie från 2008 undersökt förekomsten av hedersrelaterad problematik bland elever i nionde klass i Stockholms stad. Ur studien framkom det att elva procent av flickorna och fyra procent av pojkarna uppskattades leva i en hedersrelaterad kontext. De olika kriterier som fanns med i studien för att mäta förekomsten var bland annat att eleverna inte själva fick välja äktenskapspartner för sina föräldrar, att de inte fick ha ett förhållande med en jämnårig samt att de levde med social kontroll i form av strikta restriktioner. Restriktionerna kunde avse exempelvis att eleven inte fick delta i fritidsaktivitet eller viss skolundervisning, inte medverka vid studiebesök eller andra vardagliga aktiviteter som samhället i övrigt förväntar sig att ungdomar kan delta i.

För att lyfta hur skolan kan arbeta med hedersrelaterad problematik har skolverket tagit fram ett stödmaterial som är riktat till rektorer inom detta område. Materialet lyfter problematiska frågeställningar och funderingar som kan väckas hos skolpersonal vid mötet med de elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Det kan exempelvis vara frågor gällande hur akut en situation är för eleven, hur man samtalar med en elev som uppger sig leva i en hedersrelaterad kontext samt hur elevens nätverk ser ut (Nilsson, 2011). Skolkuratorernas funktion är en lagstadgad del av elevhälsan i den svenska skolan och ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande i samverkan med de övriga professionerna inom elevhälsan såsom skolsköterska, skolläkare samt psykolog. I skollagen beskrivs elevhälsans arbete som att:

För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. (Skollagen, 2 kap, 25 §)

Akademikerförbundet SSR (2015) har tagit fram en policy för skolkurator med "syfte att säkra och utveckla kvaliteten i elevhälsoarbetet och värna elevers rätt till stöd i sitt lärande och i sin sociala och emotionella utveckling" (s.5). Det finns ingen tydlig arbetsbeskrivning av skolkuratorns roll och det råder olika meningar om vad den ska innefatta. Policyn belyser vikten av att skolkuratorer ska ha en bred kunskap om sociologi, juridik, psykologi och statsvetenskap samt socialt förändringsarbete och psykosocialt behandlingsarbete. Vidare lyfts även vikten av att ha kunskap och erfarenhet av barn och ungdomars utveckling samt hur deras situation ser ut i samhället. Skolkuratoren bör också ha ett brett kunskapsfält gällande olika arbetsmetoder i det skolsociala arbetet samt kunna vara behjälplig för både skolelever samt personal som behöver handledning i det psykosociala skolarbetet. Hussein (2017) menar att i högstadiet, när flickorna kommer in i puberteten, finns det en större risk att

hedersförtrycket ökar och det är av stor vikt att skolan då arbetar mer målinriktat för att ha en chans att fånga upp dessa flickor. Om en flicka utsätts för hedersrelaterat våld kan det vara till skolkuratoren som flickan i första hand vänder sig till för att söka hjälp. Detta påvisar att skolan och skolkuratoren spelar en viktig roll för dessa ungdomar, att få stöd och samtal som ungdomen vanligtvis inte kan få hos sin familj eller i sin omgivning. Det är av stor betydelse att skolan tar sitt ansvar för att på bästa sätt kunna både förebygga och agera när det uppdagas att en ungdom utsätts för hedersrelaterad problematik.

Isaksson (2016) belyser att en skolkurator omgärdas av professioner med en starkare jurisdiktion och legitimitet. Därmed menar Isaksson att det är viktigt att samarbetet mellan professionerna inom elevhälsan är tydligt definierat för att vara samstämmiga gällande exempelvis beslut av insats för elever. Isaksson (2014) menar att skolkuratorer och socionomer inom socialtjänsten tillhör samma profession men skiljer sig i jurisdiktionen vilket påverkar handlingsutrymmet. I jämförelse med socionomer inom socialtjänsten är skolkuratoren beroende av och måste förhålla sig till andra yrkesprofessioner i större utsträckning. I relation till detta hävdar Dellgran (2016) att begreppet profession och vad det innebär är svårdefinierat, exempelvis professioner som socionomer i form av skolkuratorer.

1.2 Problemformulering

Det beskrivs att skolan är en viktig arena för att upptäcka och arbeta förebyggande med de elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Skolkuratoren befinner sig i en roll som kan vara ett stöd för dessa elever, både genom att upptäcka, stötta och förebygga hedersrelaterad problematik. Då heder och dess definition är ett omdiskuterat område kan det medföra otydligheter om hur skolkuratorer ska arbeta med denna grupp av elever. Riktlinjer och policys har framtagits för att beskriva hur skolpersonal, där även skolkuratorer innefattas, kan arbeta med denna sociala problematik men det är inte uttalat i vilken omfattning dessa dokument skall användas. Vi ser att det inte är tydligt definierat hur skolkuratorer utifrån sin profession ska arbeta med elever som lever i en hederskontext och vi vill därmed belysa hur det kan se ut idag utifrån skolkuratorers perspektiv. Utifrån det vill vi även lyfta vad det finns för utmaningar som skolkuratorer ställs inför i arbetet med dessa elever, samt belysa skolkuratorernas roll i arbetet med att hjälpa och stötta de elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik.

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att utifrån ett professionsteoretiskt perspektiv belysa skolkuratorers arbete med elever på högstadieskolor som befinner sig i en hedersrelaterad problematik.

1.4 Frågeställningar

- Hur arbetar skolkuratorer utifrån sin profession på högstadieskolor med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik?
- Vilka utmaningar kan skolkuratorer ställas inför i arbetet med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik?

1.5 Disposition

I nästa kapitel kommer vi att redogöra för den metod och det material som vi har använt oss av för att samla in vårt empiriska material. Vi redogör även för vår förförståelse, hur vi har gjort vårt urval, genomförande av studien samt hur vi analyserat vårt material. Vidare beskrivs det hur vi har tagit hänsyn till etiska aspekter i vårt forskningsarbete, hur vi resonerat gällande reliabilitet och validitet och avslutningsvis presenteras metodkritik samt begreppsdefinitioner. I det tredje kapitlet redogörs den tidigare forskning som vi har använt oss av för att öka vår kunskap samt koppla till vårt resultat. Forskningen består av fyra olika studier där samtliga på något sätt berör vårt uppsatsämne. I kapitel fyra redogör vi för vår teoretiska ansats i studien där vi fördjupar oss i professionsteori. Kapitel fem är vår resultatdel och vi har presenterat vårt resultat utifrån olika teman som kommit fram efter att vi kodat vårt empiriska material. Kapitel sex lyfter vår analys som är kopplad till tidigare forskning samt professionsteorin utifrån vårt resultat. Kapitel sju behandlar våra slutsatser och vi avslutar med kapitel åtta där vi genomför en slutdiskussion.

2 Metod och material

I detta kapitel kommer metod och material som vi har använt oss av att presenteras.

2.1 Metodansats

I studien använder vi oss av en kvalitativ metod i form av intervjuer då vi är intresserade av att förstå skolkuratorers enskilda uppfattning av arbetet kring ämnet som rör hedersrelaterad problematik. Enligt Kvale & Brinkmann (2014) syftar den kvalitativa forskningsintervjun till att förstå diverse teman och ämnen utifrån intervjurespondentens egna perspektiv. Det centrala ligger i arbetet med ord och inte kvantifiering, intervjun kan liknas med ett vardagligt samtal men mer professionellt styrt beroende på det angreppssätt och intervjumetod forskaren valt att utgå från i intervjun. Bryman (2011) belyser att kvalitativ forskning handlar om att fånga upp enskilda individers uppfattning på omgivningen vilket medför en form av flexibilitet. Vid insamlingen av empiri till vår studie har vi valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer och utföra dem med hjälp av en intervjuguide. I användande av intervjuguiden ställer forskaren frågor som är utformade utifrån olika teman och det skapar en möjlighet för forskaren att ändra på ordningen under intervjun. Under utförandet av semistrukturerade intervjuer menar Bryman att frågorna ska utformas så att respondenten har möjlighet att utforma svaren med stor frihet. Det finns även utrymme för forskaren att ställa följdfrågor om det uppkommer svar som anses behövas utvecklas vidare. Då vi vill belysa skolkuratorernas uppfattning av sin profession och beskrivning kring hedersrelaterad problematik ger de semistrukturerade intervjuerna möjligheten att fånga upp det.

Studien utgår från en abduktiv ansats vilket Patel & Davidson (2011) menar kan ses som en kombination av induktion och deduktion. Genom att använda sig av abduktion formuleras hypotetiska mönster utifrån ett enskilt fall och hur fallet i sin tur kan förklaras genom att ge förslag på en teori. Detta kan kopplas till induktion. Nästa steg är att pröva dessa hypotetiska mönster eller teorin på nya fall, vilket kallas att arbeta deduktivt.

2.2 Förförståelse

Vår förförståelse inför ämnet på denna studie har varit begränsad. Vi har båda viss erfarenhet av att arbeta på en myndighet och vad det kan innebära i form av att exempelvis att följa lagar och förordningar samt arbeta med hög sekretess och beslutsfattande. Genom att vi båda har erfarenhet av utredningsarbete inom socialtjänsten, har det gett oss en förståelse för vikten av tydlig information och samverkan med andra instanser. Vi har även viss erfarenhet av att arbeta med ungdomar, dels med ensamkommande ungdomar samt från skolan som skolkuratorspraktikant på en högstadieskola. Dock har vi begränsad erfarenhet av att arbeta med familjer och ungdomar som lever i en hederskultur. Vår brist på kunskap om hedersrelaterad problematik har lett till många diskussioner och samtal om val av begrepp och formuleringar.

2.3 Urval

Vi har använt oss av ett målinriktat urval vid val av respondenter till studien. Bryman (2011) påvisar att detta urval är ett icke - sannolikhetsurval. Genom detta urval väljer forskaren strategiskt ut respondenter utifrån relevans för att kunna besvara forskningsfrågorna och syftet med studien. Vid det målinriktade urvalet har valet av respondenter styrts bland annat av storlek på skola, med ett elevantal på högstadiet på minst 300 elever. Syftet med att välja skolor med detta elevantal är att vi vill öka möjligheten till att skolan har en kulturell mångfald, vilket kan öka sannolikheten för att skolkuratorerna har kännedom om hedersrelaterad problematik och därav kunna besvara våra intervjufrågor. Vidare har vi valt att tillfråga skolkuratorer som enbart arbetar på kommunala skolor för att kunna få en så likartad bild som möjligt av respondenternas förutsättningar i arbetet.

Vi har även använt oss av snöbollsurval vilket är en typ av bekvämlighetsurval där forskaren tar kontakt med lämpliga respondenter utifrån studiens tema, genom att använda sig av dessa personer kan man sedan få kontakt med ytterligare lämpliga respondenter att ha med i studien (Bryman 2011). Detta urval skedde genom att vissa av skolkuratorerna som vi intervjuade upplyste oss om andra lämpliga skolkuratorer som troligtvis kunde medverka vid vår studie, varpå vi tog kontakt med de angivna skolkuratorerna och frågade om de hade möjlighet att delta i studien.

Respondenterna består av nio stycken skolkuratorer från sex olika kommuner i Mellansverige. De skolkuratorer som medverkar har socionomexamen, beteendevetarexamen eller liknande utbildning, detta med avsikt att skolkuratorerna ska ha likvärdig förutsättning att besvara våra intervjufrågor. Sju av skolkuratorerna arbetar som skolkurator på heltid, en skolkurator arbetar 80 procent och en skolkurator arbetar 75 procent på högstadieskolan. Skolkuratorerna har arbetat olika länge som skolkurator på den nuvarande skolan när intervjun skedde. Spannet sträcker sig med en arbetserfarenhet från några månader upp till 15 år på den aktuella högstadieskolan.

2.4 Studiens genomförande

För att skapa oss en kunskapsöversikt om området vi ville att studien skulle belysa, sökte vi information i olika databaser, bibliotek samt olika webbsidor på internet. I vår sökning hittade vi en hel del forskning gällande skolkuratorer och även studier om hedersproblematik i olika kontexter men ingenting som belyste både dessa ämnen tillsammans. Svårigheten av att hitta studier som handlade om skolkuratorers arbete med hedersproblematik på högstadieskolor gjorde oss intresserade av att belysa detta i vår studie. För att hitta lämpliga intervjurespondenter började vi med att söka på högstadieskolor inom ett visst geografiskt område i Mellansverige och som hade minst 300 elever. En första kontakt togs via telefon, där vi kortfattat beskrev vad vi skulle skriva om och frågade om personen hade möjlighet att medverka. Vid de fåtal tillfällen där en första kontakt inte kunde tas via telefon, på grund av att vi inte fick svar eller att personen i fråga var upptagen, skickade vi ut ett kortfattat mail med förfrågan om skolkuratoren kunde tänka sig att medverka i en studie.

Sammanlagt kontaktades 20 stycken skolkuratorer, tre skolkuratorer avböjde att medverka vid förfrågan då de ansåg att de inte hade upplevt den problematiken i skolan de arbetade på. En skolkurator tackade nej på grund av tidsbrist och sju stycken fick vi inget svar ifrån. Efter klartecken från vår handledare skickade vi sedan ut ett följebrev med kortfattad information om uppsatsen där vi också informerade om de etiska grundprinciperna. Då en intervjurespondent efterfrågade att få tillgång till intervjuguiden innan intervjun, valde vi då att även skicka med den till samtliga respondenter i samband med utskick av följebrevet. Intervjuerna bokade vi inom tre veckor efter det att en första kontakt togs. Detta med avsikt att i ett tidigt skede samla in relevant empiri att ha med i vår studie. De utförda intervjuerna varade mellan 30–60 minuter och vid samtliga intervjuer fick vi tillåtelse att spela in. Vi lät respondenterna avgöra vart intervjun skulle ske, i samtliga fall träffades vi på respektive skola. Under intervjun satt vi i ett avskilt rum utan störande ljud, vilket enligt Bryman (2011) är att föredra utifrån att ljudet på inspelningen annars kan störas samt att intervjurespondenten ska känna sig trygg med att inte någon annan kan höra vad som sägs. I ett av fallen var det dock två olika störningar i form av att en person kom in i rummet. Vi stannade då upp i intervjun i ett par sekunder men vi anser inte att det har påverkat resultatet. En av respondenterna hade med sig en praktikant under intervjun, vi gör bedömningen att hans närvaro inte har någon betydelse för respondentens svar. Under respektive intervju valde vi att dela upp ansvaret, en av oss hade huvudfokus på att hålla i intervjun medan en av oss ansvarade för att anteckna samt ställa eventuella följdfrågor som uppkom vid behov.

Vi transkriberade samma dag eller dagen efter utförd intervju. Bryman (2011) menar att transkribering av respektive intervju är en tidsödande process och en uppgift att inte ta lätt på då det ligger en stor tyngdpunkt i utskriften som den kvalitativa forskningen bygger på. Det är också viktigt att i så stor utsträckning som möjligt försöka att återge den miljö som existerade av vad intervjupersonen sade under intervjun. Vid transkriberingen bekräftar vi att det var en både tidsödande och svår process. Då vi inte ville lägga vikt av att utföra en analys över språket valde vi att inte transkribera exakt allt som sades, utan främst de delarna som vi tyckte var relevanta att ha med för att kunna genomföra resultat och analys. Exempel på de fåtal delar som vi valde att inte transkribera var vid tillfällena då respondenterna berättade anekdoter som inte var av relevans. Dock var vi noggranna med att återge om det förekom suckar, skratt eller pauser för att på sådant sätt återge den miljö vi befann oss i när intervjun skedde.

2.5 Genomförande av analys

Användandet av en abduktiv ansats kan ske på olika sätt. Gemensamt är att enskilda företeelser tolkas som generella fenomen med hjälp av exempelvis begrepp och teorier (Blom & Morén, 2015). Vi har använd abduktiv ansats genom att utifrån varje enskild intervju tolkat och skapat generella mönster som framkommit och sedan analyserat empirin utifrån professionsteorin. I början av arbetet med studien hade vi inte någon specifik teoretisk utgångspunkt men vi kunde tidigt skilja ut att studien skulle fokusera på skolkuratorer som profession. Under arbetet med vårt resultat visade det sig att

professionsteorin lämpade sig att använda på delar av materialet för att analysera empirin. För att ytterligare stärka analysen använder vi oss av tidigare forskning tillsammans med professionsteorin i genomförandet av analys.

I anslutning till transkriberingen genomförde vi *kodning* vilket Kvale & Brinkmann (2014) menar är det vanligaste sättet att använda sig av i en dataanalys efter de utförda intervjuerna. Genom att läsa igenom inhämtat material och sedan koda det knyts olika nyckelord an till texten för att identifiera ett uttalande vid senare skede. I samband med kodning leder det ofta till möjligheten att kategorisera vilket innebär att olika teman och kategorier utformas som skapar möjlighet för en viss form av kvantifiering av de olika uttalanden.

Vi utförde kodning och kategorisering av utskrivna transkriberingar parallellt. Vid genomläsning av transkriberingarna skrev vi genomgående upp de teman som uppkom utifrån intervjuerna. Samtliga transkriberingar gick vi igenom var för sig och skrev löpande upp teman och tankar. Dessa teman samlades ihop i ett dokument för att tolka uppkomsten av dessa teman samt vilken betydelse de hade. Det framkom först ett relativt stort antal teman som vi sedan kunde kategorisera och dela upp. Vi upptäckte att vi hade benämnt samma företeelse med olika ord, efter gemensam genomgång och diskussion om de olika begreppen märkte vi att vi hade tolkat empirin på liknande sätt och valde då ett gemensamt ord för det temat. Slutligen kom vi fram till sex stycken teman med koppling till vårt syfte och frågeställningar. De teman vi valt att presentera under avsnittet för resultat och analys är *samverkan*, *skolkuratorers kunskap*, *identifiering av hedersrelaterad problematik*, *hedersrelaterad problematik utifrån kön*, *kommunikation med familjen* och *skolkuratorers möte med elever*. Respektive tema har vi sammanställt genom att urskilja de centrala delarna som skolkuratorerna har gemensamt samt det som skiljer dem åt. Genom att framhäva olika citat från skolkuratorerna stärks de uppfattningar och erfarenheter som temat belyser. Varje enskilt tema avslutas med en sammanfattning om hur vi har tolkat den insamlade empirin.

2.6 Etiska överväganden

Vid all form av forskning är det av stor vikt att forskaren dels innan arbetets början samt under pågående studiearbete har med sig ett etiskt tänk (Vetenskapsrådet 2017). Enligt etikprovningsslagen (2003:460) är det ett krav att forskningspersonerna som medverkar i en studie ska informeras om ”den övergripande planen för forskningen, syftet med forskningen, metoder som kommer att användas, de följder och risker som forskningen kan medföra, vem som är forskningshuvudman, att deltagande i forskningen är frivilligt samt att forskningspersonerna har rätt att när som helst avbryta sin medverkan”. Dessa krav har vi redogjort för i ett följebrev¹ som vi tillsammans med intervjuguiden² delgav intervjurespondenterna via mail. För att säkerhetsställa att samtliga av skolkuratorerna tagit del

¹ Se bilaga 1

² Se bilaga 2

av de forskningsetiska principerna informerade vi om dessa igen innan intervjun påbörjades. Vi informerade även samtliga respondenter i samband med intervjutillfället om att deras medverkan behandlas med konfidentialitet och för att säkerställa detta så har vi tagit till åtgärder under studiens arbete. Även det faktum att skolkuratorerna skulle vilja veta vilka övriga respondenter är har vi haft med oss när vi åkt och haft intervjuerna. När och om frågan har uppkommit så har vi svarat att vi åker runt till olika kommuner och skolor för att inte bekräfta vilka de övriga respondenterna är. Materialet som har inhämtats har förvarats på ett sätt så att endast vi har haft tillgång till materialet. Den insamlade empirin har endast använts till studien och inte i något annat syfte. Exempelvis har vi inte diskuterat vilka skolor som kommer att medverka i studien för utomstående. Vi har varit noga i samband med transkribering att ingen annan än vi hört intervjun och vid de tillfällen som det fanns en risk att någon utomstående skulle kunna höra så har vi använt hörlurar. Efter avslutad och godkänd studie kommer materialet som innehåller transkriberingen att tas bort.

Tillsammans har vi kommit fram till att det inte bör uppkomma några risker som denna forskning kan medföra och vi har därmed inte redogjort för det faktumet när vi träffade intervjurespondenterna. Samtliga respondenter har informerats om samtyckesparagrafen (2004:460 §17) som innebär att samtycket skall vara frivilligt, uttryckligt samt preciserat till viss forskning. Vi har också förhållit oss till de riktlinjer för forskningsetik som finns inom Ersta Sköndal Bräcke Högskola. Dessa innebär att forskaren ska "värdera sitt syfte och sin metod utifrån forskningsetiska principer", "ha en aktiv dialog med sin handledare gällande forskningsetiska principer" samt "genomföra studien i enlighet med forskningsetiska principer". Vi har följt högskolans riktlinjer genom diskussioner mellan oss och genom att läsa in oss på teorier och metoder valt ett syfte och metod som vi anser lever upp till de forskningsetiska krav som förväntas. Vid behov har vi rådfrågat vår handledare gällande forskningsetik och när det uppkommit tillfällen där vi varit osäkra på etiken har vi lyft det och diskuterat sinsemellan. Vid uppkomst av etiska dilemman har vi även tagit hjälp av studiekamrater i läsgruppen.

2.7 Reliabilitet & validitet

Bryman (2011) skiljer på reliabilitet och validitet som viktiga begrepp att förhålla sig till i sin studie och som hjälper forskaren att ta ut relevant empiri för att sedan kunna mäta resultatet. Med extern reliabilitet ser man till i vilken utsträckning resultatet på vår studie kan upprepas. Då det inte är möjligt att helt återskapa den sociala miljön som uppstod under intervjuerna är detta kriterium i vår studie svårt att uppfylla. Vidare tas begreppet intern reliabilitet upp som belyser vikten av att vi som forskare kommer överens hur vi tolkar och uppfattar det som sägs och observeras. Detta kriterium ser vi som uppfyllt då vi direkt efter utförd intervju diskuterade aktivt det som framkom under intervjun, för att säkerställa att vi uppfattade intervjun på liknande sätt. Även under transkribering av materialet och efter utförd kodning stämde vi kontinuerligt av med varandra för att säkerställa att vi hade uppfattat och tolkat materialet på liknande sätt.

Bryman (2011) menar att det också bör finnas ett gott samband mellan forskarens observationer och teorin som utvecklas, detta kallas för intern validitet. Detta kriterium ser vi som uppfyllt. Tillsammans har vi dragit slutsatser som vi anser kunnat kopplat till den teorin vi använder oss av i studien samt sett till att begrepp och observation stämmer väl överens med varandra. Slutligen ska forskaren se till i vilken grad studien kan generaliseras vilket ska ske enligt extern validitet. I vår studie blir det svårt att i stor utsträckning kunna generalisera på andra sociala miljöer då det är ett litet antal respondenter som finns med i urvalet. Då vi har valt att använda oss av olika skolor i olika städer kan det ge en något större synvinkel på hur man arbetar som skolkuratorer i högstadieskolor med ungdomar som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Dock kan de olika teman och begrepp som framkom efter utförda intervjuer i viss mån generaliseras och eventuellt användas för utvecklandet av vidare forskning.

2.8 Metodkritisk diskussion

I början av arbetet med vår studie så hade vi diskussioner och samtal om vilken metod vi skulle välja att använda oss av för att på bästa sätt hjälpa oss att besvara våra forskningsfrågor. Vi har bland annat tänkt på hur utfallet blivit om vi hade använt oss av fokusgrupper istället för semistrukturerade intervjuer som metod. Bryman (2011) beskriver att använda sig av fokusgrupper är en metod som utgår från att flera personer än en, oftast minst fyra stycken, intervjuas samtidigt. I denna metod ligger fokus på hur gruppmedlemmarna diskuterar en fråga och hur de responderar på varandras åsikter (ibid). Vi kom fram till att användandet av fokusgrupper inte var relevant för vår studie. Ämnet som vår studie baseras på tänker vi kan uppfattas vara av känslig karaktär och det kan då vara svårt att få ärliga och genuina svar om det sitter flera personer från samma profession i ett rum. Vi ville låta skolkuratorerna kunna prata fritt och delge oss information om deras arbete och via följdfrågor få en djupare insyn utan påverkan av andra. Det skulle också vara svårt att samla flera skolkuratorer på samma plats då vi utgått från städer med endast ett fåtal kommunala högstadieskolor att tillgå, dessutom skulle vår begränsade tid gjort det svårt att få ihop skolkuratorer från andra kommuner.

Vårt val att göra samtliga intervjuer ansikte mot ansikte istället för via telefon eller Skype var ett medvetet val för oss. Vi inser i efterhand att rent ekonomiskt och tidsmässigt hade telefon eller Skype varit ett mer försvarbart tillvägagångssätt, då vi hade sluppit långa resvägar och kunnat få tag på fler respondenter på kortare tid. Dock anser vi att vi hade förlorat den flexibilitet som Bryman (2011) nämner som viktigt om vi inte suttit ansikte mot ansikte. Att se den personen som man intervjuar ger också intervjupersonen en chans att tolka och ifrågasätta påståenden på ett mer självklart och naturligt vis. Vi kunde också anpassa intervjuguiden en aning vid varje intervju men utan att det skulle avvika från grunden i intervjuguiden.

Bryman (2011) menar att vid användandet av kvantitativ metod via exempelvis enkäter genererar det till att nå ut till ett större antal respondenter och resultatet blir i högre grad mätbart och medför en högre grad av generalisering. I vår studie har vi valt att istället utgå från en kvalitativ metod då den i

sig ger en fördjupad bild av forskningsämnet. Att utgå från en kvantitativ metod i vår studie hade gjort att vi inte hade kunnat få ett resultat som besvarar vårt syfte i den utsträckning som vi anser att kvalitativ metod kan göra. Vi hade dock kunnat nå ut till flertalet respondenter och även kunnat garantera konfidentialitet inom kvantitativ metod. Då vi var intresserade av skolkuratorernas egna uppfattning om sitt arbete med elever och hedersrelaterad problematik var det viktigt för oss att kunna ställa följdfrågor för att få en fördjupad bild av respektive respondent, vilket inte hade varit möjligt vid exempelvis utskick av enkäter.

2.9 Begreppsdefinition

Hedersrelaterad problematik - Vi har använt oss av detta begrepp då det bland annat används på skolverkets och regeringens hemsida. Det är ett komplext begrepp som innefattar många olika betydelser. I föreliggande studie använder vi begreppet hedersrelaterad problematik om en elev utsätts för hedersrelaterat våld eller förtryck. Med våld i denna kontext menar vi psykisk och/eller fysiskt våld.

Skolkurator - I denna kontext använder vi begreppet skolkurator genomgående i studien vilket innebär en person som arbetar på en kommunal högstadieskola och har utbildningsbakgrund som socionom, beteendevetare eller liknande utbildning. I studien kommer skolkuratorerna benämnas som skolkurator 1, skolkurator 2, skolkurator 3, skolkurator 4, skolkurator 5, skolkurator 6, skolkurator 7, skolkurator 8 samt skolkurator 9.

3 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer den tidigare forskningen presenteras utifrån olika teman, *skolkuratorers arbete med flickor, skolans insatser mot hedersrelaterat våld, mäns attityd till hedersrelaterat våld samt hedersrelaterat våld utifrån kön och kulturella skillnader*. Vår uppfattning efter att ha sökt tidigare forskning är att det saknas relevanta studier som berör ämnet skolkuratorers arbete med hedersrelaterad problematik. Därmed kommer de studier vi presenterar nedan att beröra närliggande områden. Vi har valt att sammanfatta respektive studie och dess innehåll var för sig.

3.1 Skolkuratorers arbete med flickor

Alizadeh, Törnkvist & Hylander (2011) har utfört en kvalitativ studie, *Counselling teenage girls on problems related to the 'protection of family honour' from the perspective of school nurses and counsellors*. I studien har intervjuer utförts med fyra skolsköterskor och sex stycken skolkuratorer som arbetar på gymnasieskolor. Studien tar sin utgångspunkt kring intervjupersonernas möjlighet att stötta flickor som befinner sig i en hederskultur och som vill bryta sig ur den. Studien visar att det finns inget ensidigt sätt att på bästa sätt kunna hjälpa flickorna att ta sig ur sin situation. Skolkuratorerna och skolsköterskorna upplever att de känner sig professionellt hindrade där valen för de olika dilemman som uppkommer inte ger någon lösning på flickornas problem. Många av personalen menade att det är en svår balansgång att bibehålla lojalitet till flickorna samtidigt som de som professionell har vissa skyldigheter att exempelvis göra en anmälan. I många fall när en flicka berättar om att hon utsätts för hedersförtryck är det svårt för personalen att tolka om flickan i fråga vill ha hjälp eller inte. Det framkommer att flickorna vill försäkra sig om att personen inte tar detta vidare till socialtjänsten eller kontaktar vårdnadshavare.

Vidare beskriver Alizadeh et. al (2011) att hedersproblematik inom skolvärlden är ett ämne som det inte finns tillräcklig kunskap och forskning om. Därmed försätts, i detta fall, skolkuratorer och skolsköterskor i en svår sits och där de blir begränsade i sin yrkesroll. Samtidigt visar studien att skolan är en viktig arena för att kunna arbeta fram modeller för att stödja elever som utsätts för hedersförtryck i olika former. Vidare lyfter studien upp att det inte enbart är skolsköterskor och skolkuratorers ansvar att arbeta och lösa de dilemman som uppkommer utan det är av stor vikt att hela skolan engagerar sig inom detta område. Det är av stor betydelse att det talas om hederskulturen på skolorna, att det finns framtagna riktlinjer på hur de ska arbeta med detta samt att utbildning finns tillgängligt, särskilt för skolhälsovårdens personal.

3.2 Skolans insatser mot hedersrelaterat våld

I den vetenskapliga artikeln *Nationella föreställningar och gränser i skolans insatser mot "hedersrelaterat" våld*, presenterar Gruber (2011) en etnografisk studie som belyser hur skolans olika professioner arbetar med att bemöta och förstå de flickor som utsätts för hedersvåld. Empirin har

insamlats via enskilda intervjuer samt gruppintervjuer, observationer och policydokument.

Sammanlagt har tjugosex elevvårdare intervjuats vid tretton olika skolor, både grundskolor samt gymnasieskolor i varierande storlek i Östergötlands län. Syftet med artikeln är att genom en analys se hur nationella föreställningar och gränser återges inom skolans insatser mot hedersrelaterat våld och vilka åtgärder som skolan vidtar när det framkommer att hot, kontroll och våld förekommer i form av heder, "och hur dessa insatser antar skepnaden av en fostran till svenskhet".

De teoretiska utgångspunkterna tas bland annat från teorier om tillhörighet, nationsbegrepp och ursprung. Utifrån det analyserar Gruber (2011) de insatser som vidtas gällande att motverka hedersvåld och därmed se hur det sker en utveckling av att återskapa och vidmakthålla de föreställningar som finns om nationen. I de intervjuer och observationerna som gjordes, framställdes hedersrelaterat våld som ett "särskilt våld" och som inte förekommer i den svenska kulturen, detta "särskilda våldet" går emot den svenska välfärdsstatens konstruktionen om vad bland annat jämställdhet innebär. Artikeln belyser en tydlig distinktion mellan "vi" och "de andra" och då med förståelse att "vi" är de personer som har svenskt påbrå och "de andra" är de personer med annan etnisk härkomst. I skolans värld handlar insatserna om att motverka hedersrelaterat våld både om att reducera våldet men också att vidmakthålla de nationella värden där det råder en föreställning om att upprätthålla välfärdssystemets normer och värderingar om antagandet kring vad hederskultur innebär. I skolvärlden medför det att skillnad görs på våld beroende på vilken grupp det handlar, med olika definitioner istället för att se våld som en gemensam angelägenhet. Vidare visar studien att insatserna skolan vidtar också bygger på att lära ut om svenska normer och värderingar till "de andra". Utifrån ett könsperspektiv framkommer det att de åtgärder som vidtas i skolan är till för flickorna som ett "räddningsprojekt" där pojkarna uppfattas vara "förövarna" som upprätthåller den existerande hederskulturen.

3.3 Mäns attityd till hedersrelaterat våld

Rexvid & Schlytter (2012) har i sin studie *Heroes, Hymen and Honour: A Study of the Character of Attitude Change among Male Youth with Their Roots in an Honour-based Context* utfört en kvalitativ studie i form av djupintervjuer och fokusgruppsintervjuer tillsammans med deltagare och ledare för projektet Sharafs hjältar som arbetar för att förändra attityden kring hedersvåld hos unga män. Författarna belyser att samhället i Sverige har fokuserat på kvinnor och flickors utsatthet gällande hedersvåld vilket har gjort att männen och pojkarna har åsidosatts. Dock har männens och pojkarnas roll i hederskontexten förändras de senaste åren i Sverige och de börjar nu ses som både offer och förövare. I diskussionen om hur bekämpning av hedersrelaterat våld ska gå till menas det att förändring av unga mäns och pojkars attityder till problematiken är en viktig del att arbeta med för att minska hedersvåldet.

Männen som deltog i studien var mellan 16–26 år, hade en utländsk bakgrund och ansågs vara uppvuxen i en hederskontext i några svenska förorter. Syftet med studien var att jämföra deltagarnas

attityd angående heder, maskulinitet och oskuld innan och efter deras medverkan i projektet Sharafs hjältar. Det framkom i studien att hedersrelaterade värderingar visade sig vara djupt rotade hos unga män då de vuxit upp med hedersbaserade normer och regler även i det svenska samhället, där hederskulturen anses vara familjens kod för hur man uppför sig. Studien visar att flera av männen hade redan innan deltagandet i projektet börjat ifrågasätta dessa normer. Rexvid & Schlytter (2012) menar att det framkom två olika dimensioner om hur männens attityd på heder ser ut, negativa dimensioner och positiva dimensioner. De negativa visar på att heder har med de kvinnliga medlemmarna att göra, systrar som inte fick ha pojkvänner eller att ingen får prata illa om systrar. Inom den positiva dimensionen menar intervjupersonerna att heder handlar om ärlighet, respekt och uppskatta andra människor. Flertalet av de unga männen menar att den negativa dimensionen endast existerar hos fåtal inom hederskulturen och att det går att bortse från den delen. Intervjupersonerna menar också att det svenska samhället endast tar upp de negativa delarna inom hederskulturen och bortser från de positiva delarna.

Studien visar att männens attityd till heder och upprättandet av kvinnlig kontroll till viss del förändrades efter att de deltagit i projektet. Dock råder det olika synvinklar kring detta vilket visar på svårigheten av att bryta mönstret av gamla traditioner som hederskulturens normer och värderingar innehåller. Att ändra attityder betyder inte att det är en omöjlighet och det är ett arbete som bör fortskrida där både kvinnor och män bör delta i kampen för att uppnå frihet från förtryck.

3.4 Hedersrelaterat våld utifrån kön och kulturella skillnader

Caffaro, Mulas & Schmidt (2016) har i sin studie *The perception of honour-related violence in female and male university students from Morocco, Cameroon and Italy* tittat på hur universitetsstudenter på Turins universitet, både män och kvinnor ser på hedersrelaterat våld i form av att en fader utsätter våld mot sin dotter. De studenter som deltagit i studien är bosatta i Turin men har olika nationaliteter. 114 studenter från Marocko (47 kvinnor och 67 män), 106 studenter från Kamerun (41 kvinnor och 52 män) samt 103 studenter från Italien (51 kvinnor och 52 män). Samtliga studenter kommer från länder där hederskultur förekommer på olika sätt baserat på sociokulturella faktorer, exempelvis familjestrukturer och olika könsroller. För att kunna mäta resultatet har studenterna som deltagit fått svara på en enkät på hur de uppfattar en faders våld mot sin dotter som baseras på att dottern har uppträtt på ett sätt som inte anses som hedersamt.

Två huvudteman som framkommer från resultatet i studien visar att uppfattningen av vad hedersrelaterat våld är skiljer sig åt beroende på kön samt kulturella skillnader. Caffaro et.al (2016) menar att de studenter med härkomst från Italien ser hedersrelaterat våld som en allvarlig företeelse och som ett brott till skillnad från Marockanska och Kamerunska studenterna. Studenterna från Italien anser också att det är förövarnas ansvar att våldet utförs och menar därmed att det behövs strängare straff vid utövandet av hedersrelaterat våld än vad studenterna från Marocko föreslog. I både Marocko och Kamerun råder det en fördelning mellan könsrollerna där mäns roll är dominerande i båda

länderna. Detta medför en djupt rotad hederskultur och därmed en större acceptans för faderns våld mot döttrar när det handlar om att upprätthålla hedern. Till skillnad från detta är den mansdominerade kulturen inte lika stark i Italien, detta medför att hederskulturen inte är lika djupt rotad och det är större fokus på jämställdhet i landet. Det framkommer att sociala och politiska förändringar kan leda till förändringar i framtiden i fråga om hedersvåld och att det är viktigt att ha med könsrollerna på en djupare nivå i framtida studier.

4 Teori

Vi har valt att använda oss av professionsteori för att analysera vårt empiriska material i denna studie. Professionsteorin innefattar flera infallsvinklar beroende på kontext och teoretiker. Vi har valt att använda oss av de delar som vi anser är centrala att använda för vår analys av empirin.

Brante (2009) menar att "Professioner är yrken som baserar sin verksamhet på vetenskaplig forskning" (s.15). Detta handlar om att en viss yrkesutövning i praktiken bygger på en teoretisk kunskapsbas där det bör finnas en legitimitet och förtroende hos allmänheten samt i övriga samhället. Vidare menar Brante att forskningen kring professioner har varit problematiskt då det inte finns gemensamma egenskaper för att kunna identifiera vad en profession innebär. En sociologisk definition betonar att professioner har en anknytning till en formell utbildning där ett examensbevis ger en ingång till en professionell yrkesutövning. Brante (2014) beskriver vårt nutida samhälle som ett expert- eller kunskapssamhälle, författaren menar att vi är omringade av personer med expertis inom flertalet områden under hela livet. Exempel på dessa expertyrken kan vara läkare, lärare, sjuksköterskor, ingenjörer och socionomer.

Brante (2009) visar att professioner kan delas upp i olika kategorier. De *klassiska professionerna* innefattar yrken som läkare, psykiatriker, domare, jurister och andra yrken med hög status och tillförlitlighet. De har en högre autonomi än yrken som faller inom kategorin semiprofessioner vilket innebär att de i större utsträckning kan ta enskilda beslut utan någon annans insyn. *Semiprofessioner* betecknas de yrken som är byråkratiskt uppbyggda och återfinns i organisationer som är i ett större sammanhang. De är främst kopplade till samhällets välfärdssystem och några exempel på semiprofessioner är lärare, socionomer, kuratorer och polis.

Brante (2009) menar att professionsforskning tidigare har fokuserat på att finna beständiga definitioner vilket anses problematiskt då professioners arbetsuppgifter och betydelse kan ses som föränderliga utifrån en samhällelig kontext. En profession som hade utmärkande uppgifter och egenskaper vid en viss tidpunkt kan vid en annan tidsperiod och kontext uppfattat som helt annorlunda, vilket visar på att professionens egenskaper och krav för att räknas som en profession är i ständig förändring. Brante har författat åtta faktorer på vad man bör ta hänsyn till i hur en profession kan definieras och som inte är lika tidsbunden som han anser att tidigare teoretikerna har varit. Vi har valt att använda oss av några av dessa faktorer som vi anser är centrala för att analysera resultatet utifrån skolkuratorernas roll. En av de åtta faktorerna benämner Brante som *profession och autonomi*, där karaktäriseras den professionella yrkesutövaren av utrymmet att kunna fatta egna beslut, autonomi kan exempelvis gälla verksamhetens förutsättning i form av ekonomi och politik. Verksamhetens organisering har betydelse för hur autonomi påverkas. *Profession och abstrakt kunskap* handlar om hur professioner innehar en bred kunskapsbas som vilket underlättar inom professionen när nya problem och utmaningar förekommer i kompetensområdet. Den sista faktor vi

kommer använda oss av är *profession och utbytbart* vilket innebär att samtliga yrkesutövare med samma kompetens ska kunna utföra professionens uppgift.

Inom välfärdsprofessionellt arbete kan det råda olika motsättningar i yrkesutövande i form av organisatoriska motsättningar och andra professionernas värderingar om hur ett arbete skall utföras. Detta kallas för *organisatorisk professionalism* där normer och värderingar kantas av organisationens regler som den professionelle måste anpassa sig till. Inom *yrkesmässig professionalism* handlar det om att den professionella utgår från kollegial styrning i form av kunskap och etik. Det är av stor vikt att de professionella har en balans i sitt yrkesutövande för att inte riskera att hamna i konflikt eller etiska dilemman om vad som enligt organisationen bör göras och vad man själv tycker borde göras (Dellgran, 2016).

Inom professionsteori uttrycks att det kan finnas en konkurrens mellan olika professioner inom ett visst fält. Det kan handla om en strävan efter makt och befogenheter inom sitt yrkesområde, även att professionen har en självständig kontroll över sin utbildning och yrkesutövning och benämns som *jurisdiktion*. Jurisdiktionen kan variera i grader mellan olika professioner i form av autonomi, legalt skydd och kontroll (Dellgran, 2016). I de klassiska professionerna som i flera fall är legitimationsyrken som exempelvis läkare, har professionen monopol inom sitt fält och är relativt autonom. I de semiprofessionella yrkena som exempelvis socionomer är inte jurisdiktionen lika självklar och statisk (Abbott, 1988, refererad i Blom & Morén, 2015). Liljegren (2012) menar att de professionella konstruerar och upprätthåller yrkesgränser för att särskilja sin profession gentemot andra professioner vilket bidrar till att skapa en professionsidentitet, detta benämner Liljegren som ett *professionellt gränсарbete*. Detta medför också att det stärker professioners jurisdiktion, legitimitet och handlingsutrymme. Det professionella gränсарbetet tydliggörs ytterligare då det kan uppstå en spänning i mötet mellan olika professioner.

Andra faktorer för att förtydliga professionsbegreppet är att skilja mellan de *organisatoriska aspekterna*, som handlar om organisering av professionerna som grupp och hur ansvars och arbetsfördelningen är upplagd, och *performativa aspekterna* som handlar om hur den professionelles kunskap används i praktiken och hur arbetet utförs. Flexibilitet och anpassning är viktiga drag inom detta professionsbegrepp då det ger utrymme för självständighet och personligt omdöme i arbetet (Dellgran, 2016). Vidare menar Dellgran att kärnan inom professionellt arbete handlar om *diskretion* vilket är ett typ av handlingsutrymme där den professionellas bedömningar och val av insatser bygger på tolkning utifrån den enskildes fall, och den professionellas kunskaper bygger på kunskaper från utbildning och i praktiken. Dock ska det vara utifrån lagstiftning samt verksamhetens normer och regler. Det finns en risk att den professionellas yrkesutövning kan uppfattas som riskabel i form av att utöva makt, rättsosäkert och brist av demokrati. Detta kallas för "den demokratiska rättsstatens svarta hål och organisationens blinda fläck" (s.254).

Efter att ha sökt och läst in oss på flera olika teorier kom vi fram till att professionsteorin var lämpad att applicera på insamlad empiri. Vid kodning och kategorisering av materialet framkom

vikten av att analysera skolkuratoren som profession med betoning på arbetet med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Vi är medvetna om att det inte går att använda teorin på samtliga resultatdelar, men vi gör bedömningen att teorin täcker så pass stor del att den tillsammans med tidigare forskning ger oss möjligheten att analysera den insamlade empirin. Att applicera delar från professionsteorin i vår analys ger oss verktyg att förstå hur skolkuratoren utifrån sin komplexa profession arbetar och agerar i interaktion med både elever och med andra professioner i övriga organisationer. Genom detta tillvägagångssätt kan vi med professionsteorin relatera till vårt syfte och besvara våra frågeställningar.

5 Resultat

I detta avsnitt kommer resultatet av det empiriska materialet från intervjuerna med skolkuratorerna att redovisas. Resultatet presenteras i olika teman som framkommit efter kodning och kategorisering av intervjurespondenternas svar. De teman som kommer att presenteras är *samverkan, skolkuratorers kunskap, identifiering av hedersrelaterad problematik, hedersrelaterad problematik utifrån kön, kommunikation med familjen och skolkuratorers möte med elever*. Under samtliga rubriker kommer vi att redogöra för resultatet som framkommit efter insamlat material från intervjuerna. Efter respektive tema kommer vi att avsluta med en sammanfattning om hur vi har tolkat de resultat som framkommit.

5.1 Samverkan

Inom ämnet samverkan har främst två teman framkommit. Därmed har vi valt att dela upp resultatet utifrån *skolkuratorers samverkan med socialtjänsten* samt *skolkuratorers samverkan inom skolan*.

5.1.1 Skolkuratorers samverkan med socialtjänsten

Det råder olika syn på hur samverkan med socialtjänsten ser ut och fungerar gällande ärenden som handlar om hedersproblematik. Några av skolkuratorerna betonar hur bra samverkan ser ut med socialtjänsten då en god relation är upprättad mellan de olika professionerna. Flera av skolkuratorerna har erfarenhet sedan innan av att ha arbetat inom socialtjänsten vilket har skapat en förståelse för hur socialtjänsten arbetar. Skolkurator 6 menar att den tidigare arbetslivserfarenhet av att ha arbetat på socialtjänsten i den kommun som hen nu arbetar med som skolkurator har gett "en enkel väg in" vilket gör att samverkan underlättar. Att ha tidigare arbetserfarenhet öppnar upp för att god kontakt och samverkan kan upprätthållas då det finns en relation sedan tidigare till socialtjänsten. Skolkurator 2 uttrycker att "Det fungerar bra, vi känner varandra, vi vet vilka vi är och det är ju jättebra". Det framkommer också från några skolkuratorer att det kan se olika ut beroende på vilken skola det gäller.

Våran skola är jättenöjd men det ser olika ut, jag vet det, men vi har en jättegod samverkan, verkligen får jag säga, det har varit en del jättekniviga ärenden där de reagerar samma dag väldigt bra samverkan generellt tycker jag. (skolkurator 7)

Flera av de skolkuratorer som har uttryckt att en god kontakt till socialtjänsten har uppdragats även via andra ingångar förutom mottagningsenheten. Exempelvis har en skola en socialsekreterare som finns tillgänglig i skolverksamheten och som skolkuratoren kan diskutera vissa ärenden med. I några andra skolor finns ungdomsstödjare tillgängliga på skolan vid vissa tillfällen vilket också underlättar för samverkan. Några av skolkuratorerna uttrycker att samverkan med socialtjänsten varierar, ibland fungerar det väl och ibland inte bra. Det uttrycks att heder är en svår problematik att hantera och att det råder bristande kunskap hos socialtjänsten, även om den bland vissa skolkuratorer upplevs som att det

har förbättrats något de senaste åren. En skolkurator tycker att det råder svårigheter inom samverkan mellan skolan och socialtjänsten där bland annat kommunikation inte sker på ett önskvärt sätt.

Vi skulle behöva samarbeta mycket bättre, skola och socialtjänst och se våra olika ingångar i att vi har ett gemensamt barn som behöver hjälp och vi har olika ingångar, men det är barnet som vi ska hjälpa. Sen måste man förlita sig på de olika professionerna, att man vet vad man gör på de olika ställena.
(skolkurator 5)

Några av skolkuratorerna upplever att socialtjänsten har god kunskap och mandat att gå vidare med problematiken och att de känner sig trygga med att lämna ärendet vidare, medan vissa skolkuratorer menar att de inte känner den tryggheten när en orosanmälan har gjorts och ärendet lämnas vidare till socialtjänsten. Flertalet skolkuratorer menar att hur både samverkan samt mottagandet av orosanmälan tas emot beror till stor del av vilket personligt intresse som existerar hos den mottagande socialsekreteraren. Kurator 8 menar att "Det handlar jättemycket om vilken socialsekreterare som tar emot det, tyvärr, och det blir jättejobbigt...". Flera av skolkuratorerna tar upp liknande exempel, att man behöver motivera sitt val att utföra en orosanmälan om det skulle gälla samma elev flera gånger och att skolkuratorerna i vissa lägen kan uppfattas som tjatiga av socialtjänsten. Detta kan medföra att vissa skolkuratorer väntar med att göra en orosanmälan till att det slutligen har gått så långt att det är uppenbart att en orosanmälan behövs göras. "Oftast kanske skulle man ha gjort det en månad tidigare" (skolkurator 5). För några av skolkuratorerna som uppger att de har en god samverkan med socialtjänsten anser dem att de inte har några problem med att göra en orosanmälan utan kan se det som en tillgång. Skolkurator 1 menar att "...jag tycker det är en tillgång att göra det. Det handlar om att, det är inte en anmälan det är en omtankesänmälan jag tycker inte att det är svårt".

Det framkommer både när det råder en god samverkan med socialtjänsten som när det råder en bristande samverkan med socialtjänsten att skolkuratorerna i viss mån behöver strida för att upprätta en orosanmälan. Uppfattningen hos skolkuratorerna är att socialtjänsten verkar anse att det i vissa lägen är onödigt att orosanmälan görs. Samtidigt lyfter några av skolkuratorerna upp att de har en förståelse för att socialtjänsten är högt belastade och har det i åtanke vid kontakt med socialtjänsten. Skolkurator 9 uttrycker att "Och socialtjänsten har ett otroligt svårt uppdrag, de har en enorm arbetsbelastning de har ett jättesvårt och så vidare. Så att de här på skolan som kritiserar dem allra värst, de har ingen aning om hur de arbetar". Inom detta område kan erfarenhet och insyn till hur arbetet fungerar på socialtjänsten ha en betydelse för hur skolkuratoren agerar angående orosänmälningar när skolpersonalen också kan ifrågasätta varför en anmälan görs igen.

Sen en reaktion jag ofta får är i de situationer där de vet om att det är gjort orosänmälningar, är att det spelar ingen roll om vi gör något, det händer ändå inget, vi har gjort fyra anmälningar tidigare på det här barnet... Och där tror ju jag att jag som har erfarenhet från socialtjänsten har en större insyn och

förståelse för hur de jobbar, hur det ser ut och vad de faktiskt kan och inte kan ta itu med. Varför man ibland måste lägga ner utan utredning och åtgärd. Men visst jag kan också reagera ibland men inte så att jag då säger att de är så dåliga nere på socialförvaltningen, utan kanske att jag ser att de är för överbelastade, de har inte möjlighet och resurserna. (skolkurator 4)

Sammanfattningsvis kan vi utläsa att det råder olika syn på hur samverkan fungerar med socialtjänsten gällande ärenden som innefattar hedersrelaterad problematik. Skolkuratorerna har både bra och mindre bra erfarenheter kring samverkan. Vår tolkning av resultatet är att samverkan verkar underlätta i de fall där skolkuratoren har en tidigare erfarenhet av arbete på socialtjänsten vilket skapar möjlighet till att upprätta en relation och förståelse än för några av skolkuratorerna som inte har den erfarenheten. Det framkommer även att några av skolkuratorerna har en specifik person som de kontakter i socialtjänsten vilket vi tolkar som att det underlättar vid exempelvis utförandet utav en orosanmälan då skolkuratorerna känner sig mer trygga med den personen. För de flesta skolkuratorerna kopplas samverkan med socialtjänsten ihop med orosanmälan, vilket vi tolkar som att det är främst i dessa lägen som de olika professionerna kommer i kontakt med varandra och kan därmed avgöra hur samverkan ser ut och fungerar i praktiken, särskilt för de skolkuratorer som inte har en etablerad personlig relation sedan innan.

De olikheter och likheter som framkommer ur resultatet av samverkan med socialtjänsten tolkar vi som att lagen om anmälningsskyldighet i praktiken till stor del beror på den personliga relationen till socialtjänsten samt grad av egen erfarenhet av socialtjänsten som viktiga faktorer. Detta är oroväckande utifrån den komplexitet hedersproblematik i sig innebär där faktorer som personlig relation med socialtjänsten inte ska ha någon betydelse för om socialtjänsten ska inleda utredning eller inte utifrån orosanmälan. Vi tolkar det som att det finns brister i samverkan och att en ökad kunskap och tillit behövs för att säkerställa att elever med hedersproblematik får sina behov tillgodosedda, inte minst med tanke på skyddsaspekten.

5.1.2 Skolkuratorers samverkan inom skolan

Samtliga skolkuratorer menar att det i många fall är lärare som uttrycker oro för skolkuratoren om en elev misstänks fara illa eller befinner sig i en hederskontext. Flera av skolkuratorerna betonar att det då inte framkommer uttryckligen att det är heder som eleven misstänks utsättas för utan det kan vara en annan oro och att det sedan i samtal med eleven uppkommer förekomst av heder. Flertalet av skolkuratorerna brukar bjuda in både eleven samt mentorn eller läraren om de anses inge en form av trygghet för eleven. Skolkurator 1 belyser att "Så jag bjuder in till ett samtal. Och är tjejen trygg eller eleven trygg med sin mentor eller lärare så bjuder jag med läraren". Det framkommer också delade meningar till hur god samverkan och kommunikation det råder med övrig personal i skolan. Exempelvis uppger några av skolkuratorerna att de får vetskap om en elev inte får medverka på

exempelvis idrott eller sexualundervisningen medan några av skolkuratorerna inte får del av sådan information. En av skolkuratorerna menar att hen inte har någon insyn i detta.

Jo vi har diskuterat men vi har inte liksom tagit tag i det på något sådant vis, vi vet ju att det är vissa som inte får lov att, som inte verkar få lov att visa sig liksom på idrotten och så. Det har inte kommit upp som en stor fråga...jag kan inte säga vi har någon bra koll på de faktiskt. (skolkurator 3)

Några av skolkuratorerna lyfter upp sina andra kollegor inom elevhälsan där det råder en god samverkan och exempelvis ärenden om hedersproblematik kan lyftas för att tillsammans komma fram till hur man ska agera. Flera av skolkuratorerna upplever att de är relativt ensamma i sin kuratorsroll och det uppges då att en god samverkan inom skolan och elevhälsan är viktig. Flera uttrycker att det finns återkommande mötesforum och kontakter där samtliga professioner inom elevhälsan samverkar. Många av skolkuratorerna lyfter särskilt upp vikten av ett gott samarbete med skolsköterskan och att de kan hänvisa eleverna till varandra vid behov.

Skolsköterskan är en viktig del av hur jag får vetskap, vi jobbar väldigt tätt. Hon är snabb att lotsa vidare till mig, vid minsta lilla misstanke bjuder hon in kuratorn, så det är en viktig känsla. (skolkurator 4)

Trots att det framkommer som ett vanligt förekommande att lärare eller mentorer kontaktar skolkuratorer vid misstanke att en elev befinner sig i hedersproblematik, uppkommer det varierande erfarenheter om hur samverkan med lärare och mentorer ser ut. Många av skolkuratorerna lyfter upp att i frågan om heder spelar läraren och mentors personliga intresse en stor roll i hur mycket denna problematik uppmärksammas i klasserna samt förmedlas vidare till skolkuratorn. Skolkurator 5 uttrycket att "det beror nog på vilken lärare det är ...jag vet att det beror på hur mycket läraren är intresserad också är det som tas upp". Även andra skolkuratorer menar att vissa lärare har en kunskap och intresse som gör att de kan fånga upp dessa elever medan andra lärare och mentorer saknar kunskap och intresse inom detta område. Samtidigt framkommer det att det inom vissa skolor inte öppet pratas om hedersproblematik.

Om jag ska vara helt ärlig så skulle jag säga att jag vet inte riktigt...jag kan inte säga att man pratar om det jättemycket i arbetslagen, så det är absolut en sådan sak som åtminstone jag känner att jag behöver mer kunskap om, vad vet egentligen lärare och elevhälsan också i stort. (skolkurator 8)

Vår tolkning av det som har framkommit av resultatet är att det råder en variation av hur samverkan ser ut mellan skolkuratorer och övrig skolpersonal. Vi tycker att det framkommer en tydlig bild av att i de skolor där det sker en bra samverkan inom elevhälsan och övrig skolpersonal lyfts hedersrelaterad

problematik i större utsträckning än i de skolor där skolkuratorerna uttrycker att samverkan till viss del är bristfällig. I vissa skolor framkommer det att det råder en bristande kommunikation mellan professionerna vilket gör att information exempelvis om när en elev inte deltar på idrotten eller sexualundervisningen inte framkommer, vilket resulterar i att ingen tar tag i problemet. Detta tolkar vi som att det inte är uttalat egentligen vem det är som ska bära ansvaret till hur samverkan kan förbättras vilket också kan ha att göra med att det inte alltid förekommer en viss förståelse för varandras professioner. Vi tycker att det är tydligt att när det är ett sådant komplext ämne som hedersrelaterad problematik så är skolkuratorns samverkan med övrig skolpersonal a och o för att aktivt kunna arbeta med och lyfta problematiken för att förebygga och stödja dessa elever.

5.2 Skolkuratorers kunskap

Många av skolkuratorerna uppger att mer kunskap är det som behövs för att kunna skapa möjligheter att förbättra arbetet utifrån sin skolkuratorsroll med elever som befinner sig i en hedersrelaterad kontext. Flera av skolkuratorerna uppger att de i nuläget har till viss del bristande kunskap inom denna problematik, många skolkuratorer har inte heller haft något stort antal ärenden där heder är inblandat. Några skolkuratorer menar att inom socialtjänsten kan det vara tydligare utformat hur arbetet ska bedrivas vilket det inte är inom skolkuratorsyrket, detta öppnar både upp för möjligheter men också i vissa fall utmaningar. Samtidigt menar flera av respondenterna att man utifrån skolkuratorsrollen arbetar inom en yrkeskategori där man behöver kunna lite om mycket.

Jag kan lite om många områden, men jag kan aldrig gå ned i djupet. Ibland så känner man när man pratar med eleverna, alltså rent generellt...Får de verkligen den hjälpen de är ute efter för att man kan ingenting på djupet, eller jo det kan man väl, men känslan är så. (skolkurator 5)

Vid frågan om det finns någon utformad handlingsplan för hur skolkuratorerna ska agera om elever misstänks vara utsatta för hedersproblematik svarade samtliga skolkuratorer att det inte finns någon handlingsplan. Vissa skolkuratorer menar på att det borde finnas då det är en viktig del att ta med i arbetet medan andra tycker att de följer de rutiner som finns som ska gälla för alla elever. Alla skolkuratorer förutom en har blivit erbjuden utbildning eller tag del av utbildningsmaterial under tiden de arbetat på den aktuella högstadieskolan. Främst är det utbildning i form av föreläsning om hederskultur och könsstämpning som har erbjudits. Några av respondenterna menar att det finns många olika utbildningar som erbjuds vilket gör att man sållar bort och istället fokuserar på utbildningar om problematik som i stunden är aktuell för högstadieskolan. Det framkommer även att skolkuratorns egna intresse också kan spela roll om kunskap inhämtas för att driva arbetet vidare med elever som befinner sig en i hedersrelaterad problematik.

Kuratoren innan min var väldigt väldigt intresserad av det här. Och hon drev hedersproblematik frågor mycket hårdare än vad jag gör för jag tänker att det är frivilligt. Men det finns ett stort intresse på den här skolan för det, och det är bra. (skolkurator 1)

Det råder olika synvinklar på huruvida respondenterna anser att de har tillräckligt med kunskap eller inte. Några av skolkuratorerna menar att de har god kunskap om hedersproblematik då de refererar till att man kan inhämta kunskap hos andra professioner.

Jag tycker nog att jag har ganska bra kunskap och jag vet vart jag kan ta reda på mer om jag skulle behöva. Konkret så kan man ju alltid ta reda på mer. Det är avvägningarna som är svårt, är det här heder, ska jag göra anmälan nu? Alltså det där som är svårt att utbilda sig till utan man måste resonera sig fram. (skolkurator 7)

Andra respondenter menar att en god kunskap har skapats då de har en tidigare arbetslivserfarenhet inom området och kan använda sig av den kunskapen i arbetet som skolkurator. Som tidigare nämnt anser flerparten av skolkuratorerna att de inte har tillräckligt med kunskap om hedersrelaterad problematik. Flera anser att det kan ha att göra med att det är ett svårdefinierat och komplext begrepp som innehar många olika nivåer. Samtidigt uttrycker många av respondenterna att man som skolkurator aldrig blir helt fullärd och det finns alltid ny kunskap att inhämta men påpekar att heder är någonting som behövs lyftas upp. Några skolkuratorer menar på att det också är viktigt att hålla kunskapen levande och hela tiden var uppdaterad, vilket inte sker i den grad som önskas idag. Skolkurator 3 menar att "egentligen behöver man fortsätta med sådant för folk glömmer".

Vi tolkar resultatet och menar att skolkuratorernas kunskapsnivå inom hedersrelaterad problematik skiljer sig åt på de olika skolorna och även det upplevda behovet av kunskap. Några av skolkuratorerna upplever att kunskap kan inhämtas hos andra som finns tillgängliga att bolla med, vilket kan tolkas som att man som skolkurator inte alltid behöver känna att man ska kunna mycket om allt. Utan finns det en god samverkan kan professionerna inhämta och utbyta kunskap hos varandra. En överrepresenterad del av skolkuratorerna uppgav att de har en bristande kunskap om hedersrelaterad problematik och hur arbetet ska se ut med denna grupp av elever. Vi tolkar detta som att det inte finns tillräckligt med tidsmässigt utrymme att underhålla befintlig kunskap kring detta område, de intervjurespondenterna som medverkar i denna studie är skolkuratorer som har ensamt ansvar för över 300 elever, vissa av skolkuratorerna har upp till 600 elever själva på en heltidstjänst. Detta tycker vi att resultatet påvisar som att det kan begränsa skolkuratorerna att kunna inhämta relevant kunskap gällande heder och har således betydelse. Avsaknad av handlingsplan tolkar vi som att det utgör ytterligare ett hinder för att arbeta med denna typ av problematik. En annan aspekt är hur mycket kunskap en skolkurator innehar handlar inte bara om utbildning och tidigare erfarenhet utan också att personligt intresse i frågan om hedersproblematik.

5.3 Identifiering av hedersrelaterad problematik

Samtliga skolkuratorer uttrycker att de begrepp som innefattar hedersrelaterad problematik är svåra att definiera, det är stort och komplext och flera anser att hedersrelaterad problematik kan ske i olika nivåer vilket gör det ännu svårare för skolkuratorer att arbeta med problematiken. Många av skolkuratorerna menar att det är svårt att upptäcka om en elev misstänks vara utsatt för hedersproblematik då det råder en tystnadskultur kring detta. En annan svårighet är bedömningen gällande allvarlighetsgraden och /eller i vilken situation man som skolkurator anser att det rör sig om heder eller inte. Flertalet av skolkuratorerna menar att för dem handlar heder om kontroll i olika former, att eleven inte får göra som den vill och där det handlar om starka familjeband

För mig är heder, det är kontroll. Det är att inte skämma ut sin familj. Att familjen har kontroll över en och det kan vara i olika grad. Det kan vara väldigt väldigt hårt och det kan också vara att det bara är att brorsan går i samma skola och håller koll. Så att det är ett jättebrett spann. (skolkurator 1)

Samtliga skolkuratorer belyser att hedersrelaterad problematik innefattar både pojkar och flickor, men att det i vissa fall kan skilja sig i vilken mån de är utsatta för heder. Detta medför också svårigheten med att identifiera hedersproblematik som skolkurator vilket också gör det svårare att nå fram även till pojkarna. Skolkurator 7 uttrycker att "så det är den stora utmaningen att, att kunna hitta de som verkligen behöver hjälp". Flertalet anser att utmaningen som skolkurator är att arbeta för hur man kan hjälpa och stötta dessa elever på bästa sätt. Det framkommer av respondenterna att de tror att det finns ett stort mörkertal kring hur många som utsätts för heder vilket ytterligare kan göra det svårt att kunna identifiera problematiken. Vid frågan om vad utmaningen med att arbeta med denna grupp elever kom frågan om identifiering upp hos flera av skolkuratorerna.

Ja det är ju att identifiera, för allting som inte är tillåtet enligt svensk lag oavsett om det är hedersrelaterad, droghandel eller kriminalitet så är det i sakens natur att det ska ske i lönndom. Det tål inte att synas, alltså blir man expert på att hitta strategier på hur man ska dölja sådant som man vet innerst inne vet att detta är inte okej i samhället eller enligt svensk lagstiftning. Och det är väl det som är svårt, att identifiera och hur pass allvarligt är det. (skolkurator 9)

Utifrån skolkuratorernas roll är det flertalet som menar att både elever och lärare behöver ha mer kunskap om vad denna problematik innebär, vilket skulle kunna underlätta det förebyggande arbetet i skolan gällande hedersrelaterad problematik.

Absolut bredare kunskap i skolan, att det kommer ut ännu mer till lärare och elever kanske då, för det är ju lite grann så att man kanske lever i det men man förstår det inte riktigt, man tänker att det här är min vardag, det är ju så här det ska vara. Absolut främst till personalen men till elever också. (skolkurator 8)

Sammanfattningsvis tolkar vi resultatet som att hedersrelaterad problematik är ett svårdefinierat begrepp vilket medför en stor utmaning i arbetet med den grupp av elever som är utsatta. De flesta av skolkuratorerna verkar ha en liknande bild av vad hedersrelaterad problematik innebär vilket vi tänker visar på att skolkuratorerna har en bild om vad det är samtidigt som det råder en osäkerhet kring begreppet hedersproblematik, vilket lyser igenom i arbetet med utsatta elever. Då skolkuratorerna menar på att det är ett stort och komplex begrepp tolkar vi det som att det handlar om att skolkuratorerna behöver lita på sin egen känsla och beroende på tidigare erfarenhet göra en bedömning på vad som är vad. Flera av skolkuratorerna menar på att övrig skolpersonal behöver ha mer kunskap kring hedersproblematik vilket vi tolkar som att problematiken i större mån skulle kunna uppmärksammas i tid. Vi tolkar resultatet att om det skulle finnas en entydig beskrivning på detta begrepp och hur det kan identifieras kanske fler elever skulle uppmärksammas och både skolkuratorer samt övrig skolpersonal skulle känna en större trygghet i sin profession att arbeta med denna grupp av elever.

5.4 Hedersrelaterad problematik utifrån kön

Samtliga skolkuratorer har en uppfattning om att hedersrelaterad problematik är ett fenomen som både tjejer och killar råkar ut för. Endast två skolkuratorer lyfter att även HBTQ-personer inom hederskulturen riskerar att fara illa. Ingen av de tillfrågade skolkuratorerna har fått kännedom eller haft samtal med en pojke som man misstänker lever i en hedersrelaterad problematik, trots att flertalet uppger att de vet att det förekommer på deras skola genom exempelvis att pojkar tvingas att kontrollera sina systrar. Många pekar på att pojkarna förmodligen är tvingade att utsätta exempelvis sina systrar för kontroll och att de på sådant sätt både är förövare och offer. Skolkurator 6 uppger “...jag har aldrig varit med om att en kille kommer och lyfter det, att man blir utsatt för det eller att man blir en del av det om man säger så, de är ju också ett offer”. Ingen av de tillfrågade har uppgett att lärare lyft någon oro för att en pojke skulle leva i en hederskontext.

Jag har faktiskt inte haft några pojkar så jag vet inte riktigt hur det ser ut men i många fall så är det pojkarna som tar initiativ till det här våldet, de är inblandade på ett eller annat sätt, ibland kanske på familjens kommando, fast de i själva verket ibland också är offer. De kanske inte vill göra det här utan de blir tvingade att agera som någon slags hemlig polis, för systemen som går i samma skola, och de måste man också fånga eftersom det är ju ett riskbeteende. (skolkurator 2)

Flertalet skolkuratorer lyfter att de tycker att det är lättare att se tecken på när en flicka är utsatt för heder, i samband med att de berättar om tecken på en hederskontext lyfter flertalet skolkuratorer även upp könsstympling. Skolkurator 4 menar att tydliga tecken är “flickor som ofta går på toa, är länge på toa”. Många av skolkuratorerna uppger att det är svårt att se dessa tecken hos pojkar, det man tänker på är om pojken verkar ha koll på någon från hans familj men det är svårt att urskilja om pojken bara

pratar med exempelvis sin syster eller om han kontrollerar henne. Skolkurator 7 uppger att "Det har varit lite sånt, men vi har inte kommit åt det alls". Skolkurator 1 påvisar hur det kan vara på hens skola "Det händer ju att det kommer brorsor från gymnasiet och hänger här och ska bara prata med sin syster, och det finns ju en social kontroll, och det tänker jag är en form av heder". På följdfrågan om vad man gör i en sådan situation påvisar skolkurator 1 att pojken blir avvisad och om han kommer tillbaka upprepade tillfällen så görs en polisanmälan gällande olaga intrång, "han får inte vara här, det är en skyddad plats för henne". En del av skolkuratorerna menar att det är viktigt att se till att skolan lär ut alla likas värde och vilka lagar och förordningar som gäller i Sverige.

...jag tänker att en av skolans viktigaste uppgifter här är ju att arbeta med killarna också, att man är tydlig med vad det är som gäller. Tjejer har samma rättigheter som killar och välja klädstil, träffa vilka man vill och så vidare men det är ju jättesvårt, en del lyssnar, frågar och är intresserade och en del låter det gå in genom ena örat och ut genom det andra. Sen kör de sitt race ändå så att säga.
(skolkurator 4)

Som tidigare nämnts så kan en del av hedersproblematiken visa sig genom att elever inte får medverka på vissa lektioner i skolan, som exempelvis musik, idrott samt sex och samlevnadskunskap. Ingen av skolkuratorerna har uppgett att detta är något som man sett hos pojkar, däremot uppger flertalet av skolkuratorerna att de har vetskap om flickor som inte medverkar på all skolundervisning. Skolkurator 1 beskriver en situation "Jag har en liten tjej i 7:an som har gått hos mig och haft sex och samlevnad för att hon har vägrat vara med i klassen, hon får inte för att hon går i koranskola". Skolkurator 2 har en tanke om att eleven anpassar sig så mycket efter hemmets regler att det till slut blir det normala, eleven reflekterar inte ens över att det är en orimlig kontroll utan bara fogar sig. Att inte vara med på alla skolans aktiviteter blir en självklarhet.

Det finns elever som inte vill vara med på idrotten, kanske inte vara med och simma, inte vill gå på teater...när skolan slutar drar de hem direkt...det finns ingen lucka för någonting, även om skolverksamheten ibland flyttas till badhuset...så är de inte med i många fall och det är också en slags form av hedersrelaterat våld som kanske vi inte fångar upp men som finns, flickan har i detta fallet anpassat sig efter husets regler, hon tar sina grejer och drar hem istället för att komma och prata med någon, så här är det, min familj låter mig inte göra det här....så vi har något att jobba med, de försvinner oftast... (skolkurator 2)

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att trots att det är uppenbart för alla respondenterna att det är en skillnad mellan kön så blir det ett faktum men det är ingenting som tas vidare. Vi upplever dock inte att detta är något respondenterna är nöjda med, utan de vill göra mer och de vill hjälpa även pojkarna. Vi har en tanke om att det dels handlar om tiden, som skolkurator räcker inte tiden. Är man ensam

skolkurator på 600 elever så är det inte rimligt att man ska kunna ta tag i all problematik som finns på en högstadieskola. Då tror vi att skolkuratorerna prioriterar det som är mest akut för tillfället. Vår tolkning är att hos flickorna så framträder problematiken tydligare, det blir ett konkret problem när flickorna inte medverkar på viss skolundervisning eller exempelvis uppger att hon inte får ha en pojkvän eller klä sig som hon vill. Vi upplever även att det finns en stark vilja hos skolkuratorerna att lära sig mer om tecken på heder hos pojkarna men att det saknas utbildningstillfällen och material för detta. Pojkar är som vi nämnt tidigare både offer och förövare i en familj som lever i en stark hederskultur, vilket vi också tolkar att skolkuratorerna uttrycker det som, även att det finns en viss underton i att lägga en hel del skuld på pojkarna. Vi tolkar det som att istället för att arbeta aktivt med pojkarna och försöker bygga en allians som kan leda till samtal så skyddar skolan den som är utsatt i stunden, vilket i de allra flesta fall är flickorna. Ökad kunskap hos skolkuratorer skulle kunna vara ett sätt att utveckla hela skolans arbete, att upptäcka tecken på hedersproblematik och göra något åt problematiken.

5.5 Kommunikation med familjen

Flera av skolkuratorerna upplever att det är en stor svårighet att ha en god kommunikation med föräldrar i ärenden som misstänks handla om heder. Skolkurator 7 uttrycker att “det är viktigt att man gör upp vad man ska prata om och inte prata om för att inte riskera att eleven ska råka illa ut hemma”. Skolkurator 8 uttrycker “överlag är föräldrakontakten väldigt svår och väldigt dålig” dock så hänvisar hen generellt till skolan och kopplar till att skolan har många olika etniska bakgrunder vilket kan skapa en problematik gällande språkförbristningar. Skolkurator 5 uppger att de använder samma strategi för alla elever som inte medverkar i skolundervisningen och lyfter “...vi har ju en trappa på hur vi ska gå tillväga med de här eleverna, när elever inte kommer eller när elever inte gör som de ska, med mentorsprat, föräldraprat och rektorsprat”. Flera av respondenterna menar vidare att det kan vara av vikt att träffa föräldrarna för att få en uppfattning om hur de har det hemma, då det ibland kan vara svårt att avgöra vad som är heder och vad som faller inom föräldraansvar.

Det jag brukar göra, med deras medgivande är att jag vill prata med deras föräldrar...träffar man föräldrarna så får man oftast en uppfattning om hur ser ut och hittills har jag inte råkat ut för någon som inte vill komma, utan de kommer ju oftast och man kan prata lite om hur det är att vara ungdom här och att det är viktigt att de får komma ut och träffa andra ungdomar, samtidigt som man måste bekräfta att det är viktigt att man är rädd om sina ungdomar, har tider på kvällarna och så. (skolkurator 4)

Vidare uttrycker de flesta skolkuratorerna att de inte tar kontakt med familjen om de misstänker att det förekommer någon form av våld hemma eller att eleven kan riskera att fara illa av andra orsaker. Flertalet av respondenterna lyfter även de behöver “tänka till” i kontakten med föräldrar där man misstänker att det föreligger en hedersproblematik. Skolkurator 2 uttrycker att en fråga som lyfts på

hens skola “vart går gränsen mellan föräldrans ansvar och hedersrelaterat våld?” och menar på att det ibland kan vara svårt att utläsa vad som är en rebellisk tonåring och en tonåring som är hårt hållen hemma. “...om eleven säger att jag får inte gå ut och festa efter klockan 23 på en fredag kväll så liksom, ja, det får du inte göra för att du är 14 år gammal”. Skolkurator 4 håller med om vikten av att reda ut hur föräldrarna ser på situationen.

...då är ju första steget att ta en kontakt med föräldrarna för att känna av och så, och ibland kan det faktiskt vara så som de är för de flesta ungdomar, de är bara griniga för att de inte får gå ut sent på kvällen, och man märker på föräldrarna att de har en ganska öppen syn när det gäller det här...

När det kommer till att kommunicera med föräldrar till barn som man misstänker befinner sig i en hedersrelaterad kontext framkommer de att det finns en viss rädsla för att stöta sig med föräldrarna. Ett par av respondenterna lyfter att det kan grunda sig i att man är rädd för att hamna i en konflikt och att man ska bli anklagad för att kontakta familjen baserat på deras etniska bakgrund.

..det måste krävas lite mod för att stå på sig om de här tjejernas rättigheter och så, att bli anklagad för rasism är något som är väldigt vanligt idag, man kanske uttrycker sig på ett felaktigt sätt eller något sånt, fast man inte menar det...visst ska man inte tolerera att någon pratar illa om en specifik grupp,...men finns det problem i en familj då ska man fan ta tag i de där problemen..då går man in i den familjens problem, och inte i deras kulturella sätt att leva utan det är så mycket mer än så, man går in i den familjens problem och försöker lösa att din dotter har lika stor rätt till allt i det här samhället som vilken annan svensk tjej som helst, så är det, vare sig du vill eller inte (skolkurator 2)

Skolkurator 7 är den enda av respondenterna som uttrycker att det görs speciella lösningar för elever som man vet är “hårt hållna” hemma.

...man gör lite nödlösningar för elever som är väldigt kontrollerade hemma för att det ska funka, man kanske lägger in anmäld frånvaro så att inte föräldrarna får ett meddelande om frånvaro när det tex är på samtal här hos mig, det är sånt som kan bli problematiskt för dem...En elev vet jag blev helt förtvivlad när det kom hem till meddelande till föräldrarna och de började ringa när hon satt här. Då fick mentorn ringa hem och säga att det blev något fel på systemet under just den tiden, så det är mycket sånt trixande (skolkurator 7)

Vi tolkar resultatet som att det föreligger en hel del hinder och svårigheter i kommunikationen med föräldrar där man har en misstanke om att en elev befinner sig i en hedersrelaterad kontext. Dels så kan vi se att det föreligger en föreställning om att det är svårt med språket, detta trots att det på flera skolor finns studiehandledare som talar samma språk som familjen samt att det finns tillgång till tolk via tolkförmedling. Vi har en föreställning om att det är en fråga om tidsprioritering från skolkuratorns

sida, exempelvis att sitta i telefonkö till tolkförmedling eller få tag på en tid som både studiehandledare, föräldrar och skolkurator kan. Vi upplever även en ovilja att kontakta föräldrarna utifrån att man vill skydda eleven från att få repressalier för att hen har sett till så att skolan fått upp ögonen för familjen. Dock så påvisar ett par skolkuratorer att föräldrar inte kontaktas när det är en fråga om en uppenbar oro för våld, utan då görs en orosanmälan, vilket vi tänker är ett korrekt sätt att gå till väga. Att göra nödlösningar för vissa elever tolkar vi som åtgärder som man gör när man har lång erfarenhet av yrket och man har utvecklat en förmåga att "ha is i magen". Vi tänker att det måste vara en avvägning mellan anmälningsplikten och tålmod med avsikt att vinna en elevs förtroende för att få hen att fortsätta hålla kontakten med skolkuratoren.

Att bli anklagad av personer i elevens omgivning för rasism och att man gör olika med vissa barn för att de har annan etnisk bakgrund än svensk kan vi se händer då och då hos vissa av våra respondenter. Hos vissa skolkuratorer händer det i stort sett aldrig. Detta kan bero på att man helt enkelt kontaktar föräldrarna mer frekvent än på andra skolor och att det då kan bli konflikter. Vi tolkar det som att rädslan för att bli anklagad gör att man drar sig för att ens komma i kontakt med problematiken.

5.6 Skolkuratorers möte med eleverna

Att en elev kommer på samtal till skolkuratoren kan som vi nämnt tidigare ske på olika sätt. Flertalet av respondenterna påvisar att det oftast är lärare och mentorer som lyfter att de anser att eleven har ett förändrat beteende och ber kuratorn prata med eleven. Ett par respondenter lyfter att det händer att vänner kommer och är orolig för en vän och i vissa fall så är det eleven själv som kommer och ber om en tid. Samtliga respondenter lyfter att de upplever att eleverna har svårt att samtala om heder och problematiken då det råder en tystnadskultur och en rädsla av att "hänga ut" sina föräldrar. Skolkurator 1 påpekar att "som skolkurator jobbar jag alltid frivilligt" och menar också på att om hen inte upplever en direkt oro för eleven så "...säger jag att de alltid är välkomna tillbaka.....man kanske alltid sår ett litet frö". Respondenterna lyfter även upp att eleverna aldrig använder begreppet heder utan att de mer utgår från sin situation och där istället skolkuratoren får inta en roll av att identifiera det som lyfts tillsammans med eleven. Det krävs ofta flera möten med eleven för att bygga upp en god relation vilket kan medföra att eleven vågar ta upp sin problematik.

Många gånger tycker jag att det är så när elever kommer på samtal för att prata om andra saker, och sedan kryper det här fram kanske när man har haft några samtal, alltså kärnan vad det egentligen är vad de vill prata om och då har man ändå haft några gånger på sig att bygga en relation....och då är det lättare att kalla dem igen...(skolkurator 6)

Flertalet av respondenterna lyfter att det ofta är en svårighet i att utöva sin anmälningskyldighet när en allians och ett gott förtroende har skapats. Det kan riskera att den goda relationen försvinner

samtidigt som skolkuratoren utifrån sin profession har en position där man måste rätta sig till anmälningsplikten vilket kan vara en svår avvägning.

Det är en avvägning, jag tycker att jag sitter i dilemmat att jag ska ha förtroendet för eleven kvar och inte sumpas det, och då kanske man måste vänta lite till för att få med dem på tåget, och det är en fingertoppskänsla och en balansgång och det är inte alltid enkelt. Det är många gånger som jag går hem och har ont i magen och tänker - borde jag ha gjort något mer eller hur är det? Men jag tror att man ska gå på sin magkänsla (skolkurator 5)

Flera av skolkuratorerna betonar vikten av att informera eleverna om en eventuell orosanmälan behöver upprättas. Även om det kan tas emot på olika sätt från eleverna belyser skolkuratorerna att har de en tidigare god relation medför det att eleven kommer tillbaka då skolkuratoren inger en form av trygghet som de inte vill mista.

Men om jag anmäler så mister jag min allians, men det gör man inte enligt mig utan man förlorar den ett tag, men står man kvar så kommer dem tillbaka....Jag gör ju aldrig en orosanmälan som jag inte talar om för barnet eller ungdomen...Jag har anmälningsplikt och det har alla som arbetar i skolan. (skolkurator 1)

En del av skolkuratorerna påpekar dock att det händer att elever inte kommer tillbaka på samtal efter att man har gjort en orosanmälan, men att man då ändå kan känna ett lugn i att man lämnat ärendet vidare och att man förlitar sig på att eleven får fortsatt stöd från socialtjänsten.

Jag har haft en elev som sa på en gång att jag tar tillbaka det, jag menade det inte, det är inte så farligt. Och då är det ju på sätt och vis skönt för då kan jag säga att jag har redan gjort den här anmälan, jag kan inte ta tillbaka den, jag har lämnat vidare. Jag kan meddela den dagen jag får återkoppling och namn på en handläggare att du tar tillbaka, men jag kan inte stoppa processen (skolkurator 8)

Ett par av respondenterna lyfter att mod är en viktig del i mötet med elever som man misstänker eller vet befinner sig i en hedersrelaterad kontext. Några av skolkuratorerna belyser vikten av att se denna grupp av elever som barn och inte göra skillnad på insatserna på grund av etnisk bakgrund.

Mod, och jag tror faktiskt i stor utsträckning, att se dem som barn, och behov att skydda dem som barn från saker man inte får enligt barnkonventionen eller som barn utsätts för som inte....det tror jag....oavsett vilka barn det gäller, så mod och samtal. (skolkurator 4)

Flera av respondenterna lyfter att en del av deras arbete är att informera eleverna om vart de kan vända sig utanför skolan då de menar att de inte ska ha en behandlande funktion, utan istället en stödjande roll. Får skolkuratoren uppfattningen av att eleven behöver ytterligare hjälp så informerar skolkuratorerna om olika instanser som en förebyggande åtgärd.

Oavsett problematik, kan inte du och jag lösa det tillsammans med samtal då får vi forska tillsammans och se hur jag tillsammans med dig kan hjälpa dig vidare, träffa någon som är i bättre skick att hjälpa dig med det (skolkurator 9)

Gällande den tystnadskultur som råder gällande hedersproblematik så tolkar vi det som ett stort hinder för skolkuratorernas arbete. Det är alltid frivilligt att komma till skolkuratoren och att tvinga en elev att säga något är såklart omöjligt, viktiga vägar för eleven att kontakta kuratorn är både via vänner och lärare. Vi tolkar det i vissa fall som att om eleven inte vill delge skolkuratoren något vid ett första möte så lämnar man det så, för att då har man iallafall försökt. Det tänker vi kan ha göra med en tidsaspekt, man har helt enkelt inte tid att boka upp samtal för en elev, då informerar man istället om andra instanser och sen "släpper" man eleven. Alliansbyggandet tolkar vi att det hänger ihop med erfarenhet, de skolkuratorer som arbetat länge med ungdomar upplevs i en del fall ha en mer självklar vilja att arbeta alliansskapande. Samtidigt tolkar vi att en god relation inger trygghet vilket främjar och ger en positiv inverkan i mötet med eleverna. Vår uppfattning är att skolkuratorerna verkar ha en insyn i att det tar tid och att det värt att försöka få tillbaka eleven för fler samtal för att därmed öka chansen att eleven berättar hur det verkligen är. Att informera eleven om de olika instanser som finns att tillgå i samhället ser vi verkar ha haft goda utfall med elever som har sökt sig utanför skolan för att få hjälp och stöd. Dock ser vi en tendens till att en del inte har det som rutin att informera eleverna vilket kan ses som en brist i det hälsofrämjande förebyggande arbetet.

6 Analys

I detta kapitel kommer vi att analysera resultatdelen tillsammans med delar från professionsteorin samt tidigare forskning. Då professionsteorin inte går att applicera på samtliga delar som resultatet visade har vi valt ut de centrala delarna för att analysera skolkuratorernas arbete utifrån sin profession.

Därmed har vi valt att analysera resultatet utifrån samma teman och följdordning som presenterades i resultatdelen. Dessa teman är *analys utifrån samverkan*, *analys av skolkuratorers kunskap*, *analys av identifiering av hedersrelaterad problematik*, *analys av hedersrelaterad problematik utifrån kön*, *analys av kommunikation med familjen*, *analys av skolkuratorers möte med elever*.

6.1 Analys utifrån samverkan

I detta tema kommer analysen delas upp i *analys av skolkuratorers samverkan med socialtjänsten* samt *analys av skolkuratorers samverkan inom skolan*.

6.1.1 Analys av skolkuratorers samverkan med socialtjänsten

Ur resultatet framkom det en tvetydighet gällande hur skolkuratorerna upplever att samverkan med socialtjänsten ser ut. I vissa fall upplevdes den som god medan för några skolkuratorer fanns det en bristande kommunikation och samverkan med socialtjänsten. I resultatet framkommer det att orosanmälningar var den framträdande orsaken till samverkan.

I samband med att skolkuratoren gör en orosanmälan så förs ärendet över till socialtjänsten för vidare handläggning. Detta kan kopplas till Abbots förklaring av *jurisdiktion* (1988, refereras i Blom & Morén 2015) där skolkuratoren i samband med en orosanmälan till socialtjänsten lämnar över jurisdiktionen till handläggare och i och med det har skolkuratoren inte längre någon kontroll över ärendet. Av resultatet kan vi se en ambivalens hos skolkuratorerna om när det är dags att göra en orosanmälan och därmed avsäga sig jurisdiktionen. Detta kan enligt resultatet bero på att det saknas förtroende för socialtjänsten vilket vi ser som ett hinder att lämna över jurisdiktionen. Både handläggare på socialtjänsten och skolkuratorerna ingår i Brantes (2009) förklaring av *semiprofessioner*. Även om de anses tillhöra samma kategori av profession kan socialtjänstens jurisdiktion ses som starkare inom dessa ärenden, då de besitter en starkare beslutsfattande roll till skillnad från skolkuratorerna där arbetet begränsas till skolan. Några av skolkuratorerna upplever att den goda samverkan präglades av att ha upprättat en god relation med socialtjänstens handläggare samt att det finns en förståelse för socialarbetarnas profession och vad det innebär.

Hussein (2017) betonar vikten av att det ska finnas gemensamma samverkansrutiner mellan skolan och andra institutioner som exempelvis socialtjänsten. Gemensamma mål, fördelning av arbetsuppgifter mellan de olika yrkesprofessionerna behöver tydliggöras och accepteras hos samtliga professioner för att samverkan kring heder ska fungera bra. Till skillnad från detta betonar de skolkuratorer som vi har intervjuat att där samverkan fungerar bra handlar det till största del om att det

finns en god relation upprättad, det ligger inte lika stor betoning i hur arbetsfördelningen och gemensamma handlingsplaner har framtagits. De skolkuratorer som uppger att det inte fungerar bra med samverkan med socialtjänsten har inte heller en god upprättad relation, i detta fall kan då gemensamma mål och tydligt uppdelade ansvarsområden mellan de olika yrkesprofessionerna vara en viktig del att beakta.

6.1.2 Analys av skolkuratorers samverkan inom skolan

Skolkuratorerna upplever att samverkan med övrig skolpersonal ser olika ut. Flertalet skolkuratorer menar att samverkan med elevhälsan fungerar bra men att samverkan med lärare fungerar både väl men även bristfälligt i frågan om hedersrelaterad problematik. Resultatet visar att i samverkan där det fungerar väl råder det bra kommunikation mellan skolkuratorer, elevhälsan samt lärare. Det finns en förståelse för varandras profession vilket främjar arbetet för eleverna. I de fall där samverkan är bristande menar skolkuratorerna att det beror på att läraren saknar tillräcklig kunskap, misstankar om att problematik förekommer hos eleverna förs inte vidare till skolkuratoren. Detta kan förklaras utifrån Dellgrans (2016) professionalisering där en aspekt av begreppet handlar om huruvida arbetsuppgifter och lagstadgade ansvarsområden används inom professionerna i praktiken. En central del är språk, kommunikation och retorik för att skapa och upprätthålla en balans mellan de olika professionernas arbetsfördelning och ansvar. Detta tydliggör att där den interna terminologin fungerar väl för vissa av skolkuratorerna, då samverkan och kommunikationen mellan professionerna är god, uppstår det en väl avgränsad balans mellan professionerna. De vet om hur respektive profession arbetar och kan då tillsammans arbeta med den hedersrelaterade problematiken utifrån respektive professions kunskaper.

I de fall där skolkuratorerna uttrycker att det råder en bristande samverkan med exempelvis lärare och mentorer kan detta förstås genom att det då råder en brist på intern terminologi i form av ett upprättat språk, ansvarsfördelning samt att det kan råda en brist på förståelse av varandras profession. Konsekvensen av detta ser vi att det blir svårt att arbeta med hedersrelaterad problematik då det är tydligt att vissa professioner ser olika på problematiken och det kan göra att den inte uppdagas på grund av bristande kommunikation inom yrkesgruppen. Denna samverkan kan också förstås utifrån ett bristande *professionellt gränsarbete* som Liljegren (2012) menar ger upphov till spänningar mellan de olika professionerna. Det råder olika professionsidentiteter mellan exempelvis läraren och skolkuratoren vilket leder till en större distans mellan professionerna.

Liksom Alizadeh et.al (2011) visar i sin studie är det främst via skolkuratorerna och skolsköterskorna hedersrelaterad problematik framkommer vilket även är en slutsats vi kan se utifrån vårt resultat. Författarna menar då att det är av stor vikt att samtliga skolpersonal har utbildning i hedersproblematik för att kunna förebygga detta på både lång och kort sikt. Särskild riktad utbildning bör ske till skolkuratorer och skolsköterskor. I relation till detta uttrycker flera av skolkuratorerna att både de själva och övrig skolpersonal behöver mer utbildning inom hedersrelaterad problematik. Alizadeh et. al menar att det skulle kunna stärka samverkan mellan professionerna på skolan och

förebygga problematiken på både lång och kort sikt vilket även vi tänker utifrån resultatet skulle underlätta för de skolkuratorer där samverkan fungerar bristfälligt.

6.2 Analys av skolkuratorers kunskap

Det framkom från de flesta skolkuratorerna att det råder en bristande kunskap om hedersrelaterad problematik och hur man ska arbeta med det, både skolkuratorernas egna kunskap men också skolan i övrigt. I relation till Alizadeh et. al (2011) forskning bekräftas bristen av kunskap bland skolkuratorer och i resterande delar av skolan vilket medför att skolkuratorns yrkesprofession blir begränsad. I och med bristande kunskap kan skolkuratorerna ställas inför olika dilemman som gör att de ibland kan behöva bortgå från yrkesprofessionens riktlinjer, exempelvis gällande anmälningsplikten och upprättande av orosanmälan. Författarna menar även att avsaknaden av riktlinjer utgör ytterligare svårigheter för skolkuratorernas arbete vilket bekräftas av de intervjuade skolkuratorerna där ingen av de tillfrågade uppgav att de hade en upprättad handlingsplan gällande hedersrelaterad problematik, trots att det var efterfrågat. Även Hussein (2017) betonar vikten av att upprätta en handlingsplan för hedersrelaterad problematik likväl som att det ofta finns en aktiv handlingsplan på skolor hur man motverkar mobbning. Detta som i en del av att främja det förebyggande arbetet som skall bedrivas på skolan.

Brante (2009) tar upp en faktor om *profession och utbytbart* vilket handlar om att samtliga yrkeskategorier ska kunna arbeta inom samma profession och det ska inte skilja sig åt beroende på enskilda utövare. Utifrån resultaten kan vi se att samtliga skolkuratorer skulle utifrån sin likartade profession kunna arbeta på andra skolor som skolkurator. Dock har vi kommit fram till att det arbetet troligtvis skulle se olika ut beroende på intresse samt tidigare erfarenheter kring hedersrelaterad problematik. Trots att det råder någon delad syn på hur kunskapen angående hedersrelaterad problematik ser ut bland skolkuratorerna påvisar resultatet att många av skolkuratorerna tar hjälp av andra professioner och hittar strategier att hantera problematiken. Detta kan förstås genom *profession och abstrakt kunskap* vilket Brante (2009) menar har att göra med att en yrkesprofession innehar en kunskapsbas som skall kunna användas för att hantera och agera när nya problem uppstår. Kopplat till skolkuratorernas användande av kunskap påvisar resultatet att de finner lösningar att hantera hedersrelaterad problematik genom att inhämta kunskap från andra samt utifrån sina egna kunskaper. På så sätt hittar skolkuratorerna strategier hur de kan arbeta med elever som misstänkt befinna sig i hedersrelaterad problematik.

Dellgran (2016) belyser att i det sociala arbetet präglas professionerna av *diskretion*, alltså att val av insatser och bedömningar görs utifrån varje enskilt fall och de generella kunskaperna som existerar utifrån utbildning och i praktiken. Dock skall det vara förankrat i lagstiftningen, verksamhetens normer och regler. I bakgrund utifrån diskretion kan vi se att skolkuratorerna arbetar självständigt och baserar kunskapen utifrån varje enskild individ samtidigt som de måste förankra sina beslut utifrån exempelvis lagstiftning och skolans normer.

6.3 Analys av identifiering av hedersrelaterad problematik

Det framkommer från samtliga skolkuratorer att det är en svårighet att identifiera vad hedersrelaterad problematik innebär. Dels menar skolkuratorerna att det är ett stort och komplext begrepp men också att det finns för lite kunskap och definitioner kring problematiken vilket gör det svårt att arbeta med ämnet i fråga. I vårt resultat visade det sig att en del skolkuratorerna såg en svårighet i att identifiera vad som ska betraktas som hedersproblematik och efterfrågade tydlighet i form av exempelvis en handlingsplan eller ytterligare utbildning.

Dellgran (2016) betonar att det är av yttersta vikt att en enskild yrkesutövare, i vårt fall, en skolkurator, vinner ett förtroende och en tillit hos de som finns i dess närhet. Både elever, föräldrar och inte minst kollegor måste känna en trygghet i att skolkuratoren gör sitt arbete på bästa sätt. Dels genom professionellas bedömning men även gällande etik och att hen kan fatta objektiva beslut, utan inverkan av andras fördomar och värderingar. Detta kan dock medföra en risk, om övriga kollegiet litar till skolkuratoren fullt ut så kan det bli svårt för övriga inom kollegiet att ifrågasätta hens beslut och förslag. Vi uppfattade det från ett par respondenter som att de ibland valde att bortse för händelser som kunde misstänkas ha sin grund i en hedersproblematik som skedde på deras skola. Detta kan vi se som att de valde att använda sin profession och position inom skolan på ett negativt sätt, det vill säga, istället för att använda sin maktposition till att hjälpa eleven så valde skolkuratorerna att inte göra något alls. Detta kan vi koppla till det som Dellgran benämner som "den demokratiska rättsstatens svarta hål", och "organisationernas blinda fläck".

6.4 Analys av hedersrelaterad problematik utifrån kön

Samtliga av våra respondenter bekräftar att de har insikt om att hedersproblematik drabbar både flickor och pojkar. De menar på att det är svårt att se tecken hos pojkar att de lever i en hedersrelaterad kontext men de flesta av skolkuratorerna har ändå uppmärksammat att det är pojkar som kontrollerar sina systrar i deras respektive skola. Trots detta har ingen av skolkuratorerna haft samtal med en pojke gällande detta. I Gruber (2011) vetenskapliga artikel lyfter hon i resultat att det blir tydligt att de insatser som skolan implementerar gällande arbetet med dessa elever är riktat mot flickorna och hur skolan på bästa sätt ska hjälpa dem. Pojkarna uppfattas dock mer som förövare och får en stämpel som att upprätthålla hederskulturen (ibid). Utifrån vårt resultat kan vi se att när skolkuratorerna pratar om pojkar, flickor och heder så anser de att pojkarna är i lika stort behov av stöd som flickorna. Dock ser vi att det framkommer en underton av att man ändå ser pojkarna främst som förövare och inte som både förövare och offer. Rexvid & Schlytter (2012) visar i sin studie vikten av att arbeta med attitydförändring bland unga män och pojkar vilket skulle kunna resultera i att bryta mönstren som uppstår i hederskulturens normer. Kopplat till skolkuratorernas arbete med pojkarna kan vi se att detta i dagsläget inte är någonting som de aktivt arbetar med, utan det är med flickor som arbete med hedersrelaterad problematik har sitt fokus.

De olikheter med hur arbetet med flickor och pojkar utförs kan förstås utifrån professionsteorins förklaring, det vill säga professioners tydliga inslag av moraliskt arbete. Skolkuratorerna arbetar utifrån de kulturella regler och normer som existerar i samhället. Dellgran (2016) uttrycker det som att “man kan se de professionella som moraliska agenter” (s. 257). I samhället råder det, som tidigare nämnt, främst en norm av att det är pojkarna som är förövare och flickor som är offer vilket genomsyrar skolkuratorernas arbete med dessa elever. Även om både Rexvid & Schlytter (2012) samt att skolkuratorerna själva uttrycker att pojkarna både ses som offer och förövare visar vår studie att det inte är någonting som det aktivt arbetas med. Caffaro et. al (2016) visar också i sin studie om studenters uppfattning om hedersvåld vikten av aktivt arbeta med könsroller i arbetet med denna problematik. Detta är något vi utifrån vår studie ser att de flesta skolkuratorerna inte har med sig i den utsträckning som de själva uttrycker att de borde ha.

6.5 Analys av kommunikation med familjen

Gruber (2011) pekar i sin vetenskapliga artikel på att kommunikationen mellan skola och hemmet är bristfällig och att det inom skolan finns en okunskap gällande familjestrukturer i familjer med en hederskultur. Gruber belyser problematiken i att skolans personal har en rad stereotypa föreställning om vad hon benämner som “de andra” och att övriga personer med svensk bakgrund refereras till som “vi”, detta menar Gruber leder till konsekvenser som uteslutning och stigmatisering av “de andra”. Detta kan vi koppla till vårt resultat där det framkommer att kommunikationen mellan skolkuratorer och föräldrarna till elever som befinner sig eller som man misstänker befinner sig i en hederskontext är komplex. Dels upplever skolkuratorerna att det finns en språkbarriär, tidsbrist och en rädsla för att stöta sig med anhöriga och bli utpekad som rasist. Även detta kan kopplas till en obalans i *organisatorisk professionalism* och *yrkesmässig professionalism*. Dellgran (2016) menar att det är oundvikligt i balanseringen av professionalismen, i detta fall för skolkuratoren, att inte hamna i en form av ambivalens samt både etiska och emotionella konflikter i hur de ska agera med kontakten i familjen. Å andra sidan är skolkuratorerna medvetna om att det i dagsläget råder en brist i kommunikationen och resultatet påvisar att vissa då drar dig från problemet, det blir en kamp mellan vad man måste göra och vill göra.

Hussein (2017) lyfter att för familjer som har en invandrarbakgrund kan den svenska skolans organisation och pedagogik komma som en chock. De är vana vid att skolan har ett samarbete med hemmet gällande fostran av barnen i större utsträckning än vad svenska skolan har. Föräldrarna tappar då förtroendet för den svenska skolan och ett resultat av detta kan bli att de blir ännu striktare med sina barn då man inte längre upplever att man har stöd från skolan gällande “rätt” fostran. Alizadeh et.al (2011) visar i sin studie att flickorna kan övertala skolkuratorerna att inte kontakta familjen på grund av flickans uttryck av rädsla för vad som kommer att hända, vilket även några av skolkuratorerna i vår studie också påvisar.

6.6 Analys av skolkuratorers möte med elever

Flertalet av skolkuratorerna menar på att samtalen med elever som befinner sig i en hedersrelaterad problematik kan medföra att vissa etiska dilemman och andra svårigheter kan uppkomma. Dels att det är svårt att identifiera om eleven utsätts för heder eller om det handlar om en konflikt mellan barn och föräldrar om något mindre allvarligt. Ett annat dilemma är att när ett förtroende har skapats mellan eleven och skolkuratoren, riskerar relationen och förtroendet med eleven skadas när skolkuratoren enligt lagstiftning behöver göra en orosanmälan. Detta bekräftas även i Alizadeh et. al (2011) studie vilket visar på att skolkuratorerna ibland inte utför en orosanmälan för att bibehålla den goda relationen istället, de blir begränsade i sin yrkesprofession. Å andra sidan visar vårt resultat också att många av skolkuratorerna ser orosanmälan som en viktig del att ta hänsyn till, även om de riskerar att förlora kontakten med eleven.

Dessa olika synvinklar på hur skolkuratoren utifrån sin profession agerar i mötet med eleven kan förklaras via *organisatoriska aspekten*, vilket Dellgran (2016) beskriver hur professionerna är organiserade gällande arbetsuppgifter och ansvarsområden i en verksamhet. Det framkommer av resultatet att det är till skolkuratoren som både lärare och elever kontaktar om det finns misstanke om en elev befinner sig hedersrelaterad problematik. Det är skolkuratorns ansvar att ha möten och samtal med skolans elever om man ser till uppdelningen av de befintliga yrkesprofessioner som finns inom skolvärlden. I samtal med eleven är allians och förtroende av yttersta vikt för att skolkuratoren ska kunna etablera en god och varaktig relation. Handlingsutrymmet och hur verksamheten är organiserad menar Brante (2009) påverkar professioners *autonomi* vilket även kan ses utifrån skolkuratorernas yrkesroll.

Resultatet kan också förstås av den *performativa aspekten* som Dellgran (2016) betonar, då det handlar om hur skolkuratorers kunskap både formas och används i praktiken. Vilket den performativa aspekten belyser, om svårigheten med att organisera arbetet i praktiken i yrken som innefattar arbete med människor. Kopplat till skolkuratorernas möte med eleven blir det nödvändigt att anpassa sig till elevens individuella omständigheter vilket medför att skolkuratorerna behöver använda sig av ett flexibelt förhållningssätt och lita på sitt omdöme. Även detta kan kopplas till *diskretion* då både bedömningar och val av insatser baserar sig på tolkning och kunskaper från skolkuratorernas tidigare utbildning, lagstiftning och yrkeserfarenhet. Tidigare erfarenheter, flexibilitet och eget omdöme är viktiga verktyg att använda sig av, vilket det i stor grad behövs när det inte finns en utformad handlingsplan på hur skolkuratorerna ska agera i samtal med elever som misstänkt befinner sig i en hedersrelaterad problematik.

7 Slutsatser

Syftet med denna studie var att utifrån ett professionsteoretiskt perspektiv belysa skolkuratorers arbete med elever på högstadieskolor som befinner sig i en hedersrelaterad problematik. Studiens övergripande frågeställningar berörde hur skolkuratorerna utifrån sin profession arbetar med denna grupp elever samt vad det finns för utmaningar utifrån skolkuratorers perspektiv.

Utifrån slutsatser från studiens frågeställningar framkommer det att skolkuratorns arbete med elever som befinner sig i hedersrelaterad problematik är ett stort och komplext område. Det kantas av att många gånger försvåras utifrån att det saknas tydliga riktlinjer och handlingsplaner i hur arbetet skall bedrivas. En konsekvens av detta blir att skolkuratorernas tidigare arbetslivserfarenheter blir ett betydande verktyg i arbetet med denna grupp av elever. En slutsats av detta är att det finns för lite kunskap hos skolkuratorerna om hedersproblematik vilket kan medföra att dilemman uppstår och kan leda till att skolkuratorerna ibland behöver frånga sin yrkesprofession gällande regler och normer.

Det blir tydligt att skolkuratorernas profession och arbete präglas och formas av hur övriga skolan arbetar med frågor gällande hedersproblematik. I de fall där övriga kollegiet samt ledning på skolan har en ambition och vilja att arbeta med hedersproblematiken är det tydligt att samverkan och ansvarsfördelning mellan professionerna blir tydliggjorda. Där samverkan är bristande framkommer det att det inte råder en tydlig ansvarsfördelning och mindre förståelse mellan de olika professionerna, detta medför att elevernas problematik riskerar att inte uppmärksammas. En annan slutsats som framkommer är det faktum att det är stor skillnad i hur respondenterna arbetar med flickor och pojkar i skolan gällande hedersproblematik. Anledningen till att all fokus i arbetet med att hjälpa dessa elever riktas mot flickorna och inte pojkarna ser vi har att göra med okunskap och till viss del brist på intresse, men kanske framförallt att det har att göra med kuratorns brist på tid samt hög arbetsbelastning.

En stor utmaning som framträder är brist på kommunikation med hemmet i ärenden som rör elever som misstänks leva i en hederskontext. Skolkuratorerna verkar dra sig för att kontakta familjerna och bjuder sällan in föräldrarna på samtal. Vi ser att det inte handlar om att skolkuratorerna inte vill ha en ökad kommunikation, snarare att de känner sig begränsade i sitt handlingsutrymme. En slutsats av detta är att skolan måste arbeta mer aktivt för att få föräldrarna till skolan och ge tydlig information om hur skolans arbete ser ut. Det är också av stor vikt att föräldrarna får uttrycka deras tidigare erfarenhet av skolan och få tillfälle att berätta deras syn och önskan hur skolan ska arbeta. Det är först då som en mer öppen kommunikation kan komma på tal och en ökad förståelse uppstår.

En viktig slutsats att lyfta upp är att hedersrelaterad problematik är ett ämne som överlag inte är ett område som samtliga skolkuratorerna aktivt arbetar med vilket gör att flera elever riskerar att inte upptäckas. Det arbete som idag bedrivs sker främst utifrån skolkuratorernas egna uppfattning om hedersrelaterad problematik vilket medför en rad olika utmaningar. Hedersrelaterad problematik är ett ämne som behöver drivas på en högre nivå, får att nå ut med kunskap till skolorna och framför allt

skolkuratorerna. Tydlig information, implementering av handlingsplaner och beskrivningar om denna problematik skulle kunna göra att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet, som skolkuratorerna som profession skall bedriva, ännu starkare och färre elever riskerar att fara illa.

8 Diskussion

Skolkuratorers profession är komplext och ur ett professionsteoretiskt perspektiv är skolkuratorers arbete med hedersrelaterad problematik ett tydligt exempel på det. Vår studie visar bland annat på vikten av ökad kunskap och en tydligare samverkan mellan professionerna som viktiga delar att utveckla. Samtidigt visar vår studie att tidigare erfarenhet och god personlig relation till övriga professioner är framträdande faktorer för en god samverkan kring hedersrelaterad problematik. Dock betonar tidigare forskning, exempelvis Alizadeh et. al (2011) vikten av att upprätta gemensamma riktlinjer och utbildning för samtliga professioner, för att skapa ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med hedersrelaterad problematik i skolan. Detta är någonting som vi vill lyfta fram, alla elever skall behandlas lika utifrån barnkonventionen, och vi ser att med tydligare riktlinjer och arbetssätt kan det till viss del säkerställas att elever som lever i en hederskontext behandlas utifrån att de är barn och inte en del av "de andra".

Vi kan se att det saknas kunskap och insikt i hur de olika könen behandlas inom hederskontexten vilket skapar en okunskap som leder till svårigheter i arbetet med hedersproblematik i skolan. Gruber (2011) lyfter fram att inom svenska skolan arbetas det med hedersproblematik utifrån att det är flickorna som är offer och pojkarna främst är förövare. Gruber menar att den svenska skolan upprätthåller den svenska välfärdens normer och värderingar, vilket leder till att pojkarnas situation åsidosätts. Caffaro et. al (2016) visar också i sin studie att kön är en framträdande faktor i frågan om hederskultur även för de studenterna som deltog i forskningen. Det är av stor vikt att forskning om hedersproblematik görs utifrån könsrollerna då det visar sig ha en betydande roll för hur hederskulturen upprätthålls. Vår studie visar tydligt att det görs en stor skillnad mellan könen och det har våra respondenter insikt i. Utifrån skolkuratorns roll och profession finns det ingen framarbetad rutin i hur man ska arbeta med hedersproblematiken där båda könen inkluderas. Skolverket har tagit fram rekommendationer och material som riktas till skolor i hur exempelvis skolkuratorerna bör arbeta med hedersproblematik men vår studie visar att det inte är uttalat i vilken utsträckning materialet används.

Vår studie visar att skolkuratorer i sin yrkesprofession behöver balansera sitt arbete, dels utifrån egna erfarenheter och kunskap som ska vara i linje med skolans regler och normer samt lagstiftningen i övrigt, vilket är en del i den semiprofessionella yrkeskategorin. Utifrån professionsteorin framkommer det att skolkuratorers yrkesprofession är relativt otydlig. Dock kan vi se en vinst i att utifrån de vida ramarna skolkuratorers yrkesprofession utgår från, finns det en hel del eget handlingsutrymme. Detta kan skapa förutsättningar för att se de behov som uppstår och arbeta med dem, vilket även några respondenter också menar. Samtidigt har vi resonerat kring i vilken omfattning som är relevant för yrkesrollen att förtydligas. Kanske skulle det ge vissa begränsningar samtidigt som att det också skulle kunna skapa mer möjligheter i form av tydligare arbetssätt och ansvarsområden. En skolkurator ska kunna lite om mycket, men att som skolkurator arbeta under dessa förutsättningar

kan medföra att problematik som hederskultur åsidosätts och kanske inte uppmärksammas. Detta på grund av att skolkuratorn inte har en sådan fördjupad kompetens att den uppmärksammar tecken och signaler om hedersproblematik vilket kan göra att andra mer akuta och mer synliga ärenden tar över i stunden. För skolkuratorernas skull tänker vi att deras professionella roll behöver tydliggöras och deras viktiga roll i skolan behöver lyftas upp.

Med vår studie vill vi belysa det faktum att skolkuratorers arbete med hedersproblematik på högstadieskolor behöver uppmärksammas. Dels för att skolkuratorerna ska känna sig trygga i sin yrkesprofession men även för att elever som lever i denna tystnadskultur ska få göra sin röst hörd. Vi vill betona vikten av det förebyggande arbetet samt vidare forskning utifrån de utmaningar och komplexitet en hedersrelaterad problematik innebär och som även vår studie presenterat, för att problematiken på sikt ska kunna reduceras. Vi är medvetna om att i vår forskning ligger det en begränsning i att den inte omfattar hela skolans professioners perspektiv på problematiken och att vi har använt oss av ett fåtal respondenter. I efterhand inser vi att professionsteorin gav oss ett relativt snävt utrymme för att kunna appliceras på vissa teman i analysen. Vi tänker att en teori som behandlar organisationens betydelse på både individ och gruppnivå, eller en teori som handlar om interaktion mellan människor hade kunnat vara ett bra komplement för en djupare analys och ge större förståelse för skolkuratorns arbete. Dock kan de teman vi har presenterat ligga till grund för vidare forskning om hedersrelaterad problematik i skolan, samt vilken roll skolkuratorerna ska ha i denna kontext där flera professioner arbetar i samma organisation. Vi vill betona vikten av att skolkuratorernas praktiska arbete behöver utvecklas vidare med en tydlig handlingsplan som grund för arbetet. Detta ligger också i linje med att skolkuratorernas egen intention och vilja att arbeta med hedersrelaterad problematik på ett professionellt sätt. Om alla dessa satsningar görs för att synliggöra elever med hedersproblematik samt att skolkuratorernas profession förtydligas, står vi upp för ett samhälle där alla räknas och har samma möjligheter till att leva och utvecklas i linje med barnkonventionen och socialtjänstlagens intentioner.

Referenslista

- Abbott, A. (1988). *The System of Professions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Alizadeh, V., Törnkvist, L., & Hylander I. (2011). Counselling teenage girls on problems related to the “protection of family honour” from the perspective of school nurses and counsellors. *Health & Social care in the community*, 19 (5), 476-484. doi:10.1111/j.1365-2524.2011.00993.x
- Akademikerförbundet SSR. (2015). *Policy för skolkuratorer. Kvalitetssäkring av skolkuratorers elevhälsoarbete*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR. Från https://akademssr.se/sites/default/files/files/policy_for_skolkuratorer_mar_2015_w_0.pdf
- Björktomta, S-B. (2005). *Unga kvinnor, frihet och heder: Om socialt arbete och hedersrelaterat våld*. (Forskningsavdelningens arbetsrapportserie, nr 37). Stockholm: Sköndalsinstitutet. Från <http://esh.diva-portal.org/smash/get/diva2:360367/FULLTEXT01.pdf>
- Blom, B. & Morén, S. (2015). *Teori för socialt arbete*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Brante, T. (2009) Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner. I L. Lindh (Red.) *Vetenskap för profession* (s. 15–34). Borås: Högskolan i Borås.
- Brante, T. (2014). *Den professionella logiken: hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Caffaro, F., Mulas, C. & Schmidt, S. (2016). The Perception of Honour-Related Violence in Female and Male University Students from Morocco, Cameroon and Italy. *Sex roles*, 75 (11-12), 555-572. Hämtad från databasen Academic Search Complete.
- Darvishpour, M., Lahdenperä, P. & Lorentz, H. (2010). *Hedersrelaterad problematik i skolan: en kunskaps- och forskningsöversikt*. Stockholm: Fritze.
- Dellgran, P. (2016). Socionomer som profession. I A. Meeuwisse, H. Swärd, S. Sunesson & M. Knutagård (Red.), *Socialt arbete: en grundbok* (s. 251–270). Stockholm: Natur & Kultur.
- Hussein, J. (2017). *Heder och hedersvåld: berättelser, fakta, fördomar*. Göteborg: Korpen.
- Isaksson, C. (2014). Skolkuratorers handlingsutrymme: Gränser, legitimitet och jurisdiktion. *Socialvetenskaplig Tidskrift*, 21(1), 47–66. Hämtad från databasen SwePub.

- Isaksson, C. (2016). *Den kritiska gästen. En professionsstudie om skolkuratorer*. (Doktorsavhandling, Umeå universitet, Institutionen för socialt arbete). Från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:917362/FULLTEXT01.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3. [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Liljegren, A. (2012). Pragmatic professionalism: Micro- level discourse in social work. *European Journal of Social Work*, 15(3), 295-312. doi:10.1080/13691457.2010.543888
- Nilsson, A. (2011). *Hedersrelaterat våld och förtryck: skolans ansvar och möjligheter*. Stockholm: Skolverket.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Rexvid, D. & Schlytter, A. (2012). Heroes, hymen and honour: A study of the character of attitude change among male youth with their roots in an honour-based context. *Review of European Studies*, 4 (2), 22-32. doi:10.5539/res.v4n2p22
- Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å & Rexvid, D. (2009). *Oskuld och heder: en undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholms stad - omfattning och karaktär*. Stockholm: Stockholms stad. Från http://www.tris.se/wp-content/uploads/2013/11/Oskuld-och-heder-Schlytter-m.fl_-2008.pdf
- Schlytter, A. & Rexvid, D. (2016). *Mäns heder: att vara både offer och förövare*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Hämtad 12 mars, 2018, från Riksdagen, http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- SFS 2003:460. *Lag om etikprovning av forskning som avser människor*. Hämtad 12 mars, 2018, från Riksdagen, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2003460-om-etikprovning-av-forskning-som_sfs-2003-460
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet. Från <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Bilaga 1

ERSTA
SKÖNDAL
BRÄCKE
HÖGSKOLA

Hej

Tack för att du vill medverka i vår C-uppsats!

Syftet med uppsatsen är att genom en kvalitativ studie ge en ökad förståelse för skolkuratorers arbete med elever (flickor och pojkar) på högstadiet som lever i en hedersrelaterad problematik.

Vi har valt skolor utifrån geografiskt läge, att det är en kommunal högstadieskola samt elevantal med minst 300 elever. Vi kommer att använda oss av semistrukturerade intervjuer och har för avsikt att spela in intervjun, vi räknar med att intervjun kommer att ta max 60 min.

Dina uppgifter kommer att behandlas med konfidentialitet och du kan när som helst under intervjun avbryta.

Om du vill så kan du få ta del av intervjumaterialet efter transkribering.

Nedan följer en intervjuguide som vi kommer att utgå från under intervjun. Vissa frågor kan komma att ändras och/eller bytas ut.

Om du har några frågor eller funderingar så är du hjärtligt välkommen att kontakta någon av oss eller vår handledare Anders Kassman anders.kassman@esh.se på Ersta Sköndal Bräcke Högskola.

Med vänliga hälsningar

Sofia Ljung

sofia.ljung@esbhstudent.se

Lina Lundberg

linlunb@esbhstudent.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Vilken utbildningsbakgrund/profession har du?

Hur länge har du arbetat som skolkurator på denna skola?

Har du erfarenhet sedan tidigare att arbeta som skolkurator?

Hur många elever har du som skolkuratoransvar för?

Hur många skolkuratorer finns det på skolan?

Hur ofta finns du tillgänglig på skolan?

Vad skulle du säga är den vanligaste anledningen till att elever söker hjälp hos dig?

Är hedersrelaterad problematik någonting som man pratar om i skolan?

Vad är din uppfattning om vad hedersrelaterad problematik innebär?

Hur får du vetskap om att elever befinner sig i en hedersrelaterad problematik?

Hur arbetar du med de elever som du misstänker befinner sig i en hedersrelaterad problematik.

Hur ser samverkan ut med socialtjänsten?

Vad anser du är den största utmaningen med att arbeta med dessa elever?

Ser arbetet olika ut beroende på om det handlar om pojkar eller flickor som misstänkt leva i en hedersrelaterad problematik?

Har ni någon Hedersrelateradvåld strateg/samordnare på en övergripande nivå i kommunen?

Om ja

- På vilket sätt kan du få stöd/kunskap utifrån hedersrelaterad problematik

Har du tagit del av något utbildningsmaterial gällande denna grupp av ungdomar?

Har du fått möjlighet till någon utbildning inom detta område?

Anser du att du har tillräcklig kunskap om denna problematik för att arbeta med dessa elever på bästa sätt?

Vad anser du som skolkurator behövs för att på allra bästa sätt stötta dessa ungdomar?

Är det någonting mer du vill tillägga?